

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR VE TASARIM FAKÜLTESİ

Ötuzyedinci Sanat ve Tasarım Dergisi

Yıl: 2023/HAZİRAN Cilt: 2 Sayı: 1 ISSN: 2979-9589/E-ISSN: 2979-9813

İkinci sayı; Cumhuriyetimizin 100. yılına armağandır.

Otuzyedi Sanat ve Tasarım Dergisi

OYSTD

Cilt: 2 Sayı: 1

Haziran 2023

ISSN: 2979 - 9589 E-ISSN: 2979 - 9813

SAHİBİ

Prof. Dr. Ahmet Hamdi TOPAL

Rektör, Kastamonu Üniversitesi, Kastamonu – Türkiye

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Prof. Erol YILDIR

Dekan, Kastamonu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Kastamonu – Türkiye

EDİTÖR

Dr. Öğr. Üyesi Elçin ERGİN TALAKA - eergin@kastamou.edu.tr

Kastamonu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Kastamonu – Türkiye

EDİTÖR YARDIMCILARI

Dr. Öğr. Üyesi Köksal BİLİRDÖNMEZ - kbilirdonmez@kastamonu.edu.tr

Kastamonu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Kastamonu - Türkiye

Arş. Gör. Dr. Sofya Cihan CANBOLAT – cihancanbolat@kastamonu.edu.tr

Kastamonu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Kastamonu – Türkiye

ALAN EDITÖRLERİ

Doç. Dr. Burak Erhan TARLAKAZAN	Kastamonu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fak. Kastamonu – Türkiye
Doç. Dr. Metin UÇAR	Kastamonu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fak. Kastamonu – Türkiye
Doç. Dr. Raşit Görkem AYTİMUR	Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi, İcra Sanatları Fak. Ankara - Türkiye
Doç. Dr. Çiğdem Eda ANGI	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Fak. Niğde – Türkiye
Doç. Dr. Berna ÇAĞLAR ERYURT	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fak. Ankara – Türkiye
Doç. Firdevs Müjde GÖKBEL	Kastamonu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fak. Kastamonu – Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Köksal BİLİRDÖNMEZ	Kastamonu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fak. Kastamonu – Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Okan YUNGUL	Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fak. Kastamonu – Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Erkan SÜLÜN	Yakın Doğu Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fak. Lefkoşa – KKTC
Dr. Öğr. Üyesi Taner TOPALOĞLU	Harran Üniversitesi, Eğitim Fak. Şanlıurfa - Türkiye
Öğr. Gör. Dr. Gizem Büke ÖZTÜRK	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Söğüt Meslek Yüksek Okulu, Bilecik – Türkiye
Arş. Gör. Dr. İlkyay GÖKSEL	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Devlet Konservatuarı. Zonguldak – Türkiye
Arş. Gör. Dr. Sofya Cihan CANBOLAT	Kastamonu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fak. Kastamonu – Türkiye

YAYIN KURULU

Prof. Dr. Mehmet Can ÖZER	Yaşar Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, İzmir – Türkiye
Doç. Firdevs Müjde GÖKBEL	Kastamonu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fak. Kastamonu – Türkiye
Doç. Muhammet BİLGİN	Kastamonu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fak. Kastamonu – Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Muhammed İNCEAĞAÇ	Kastamonu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fak. Kastamonu – Türkiye

DİL EDITÖRLERİ

Doç. Muhammet BİLGEN

mbilgen@kastamonu.edu.tr
Kastamonu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi,
Kastamonu – Türkiye

Öğr. Gör. Gözde ÇAVDAR

gcavdar@kastamonu.edu.tr
Kastamonu Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu,
Kastamonu – Türkiye

İSTATİSTİK EDITÖRÜ

Arş. Gör. Dr. Arif AKÇAY

aakcay@kastamonu.edu.tr
Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Kastamonu -
Türkiye

BİLİM VE DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Gültekin AKENGİN

Hacı Bayram Veli Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi,
Ankara - Türkiye

Prof. Dr. Hasan ARAPGİRLİOĞLU

Akdeniz Üniversitesi Antalya Devlet Konservatuvarı, Müzik,
Kompozisyon ve Orkestra Şefliği A.S.D, Antalya - Türkiye

Prof. Dr. Erdal AYGENÇ

Yakın Doğu Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi,
Lefkoşa - KKTC

Prof. Dr. Füsun ÇAĞLAYAN

Sakarya Üniversitesi, Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi,
Sakarya - Türkiye

Prof. Dr. İsmet ÇAVUŞOĞLU

İstanbul Gelişim Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, İstanbul
- Türkiye

Prof. Birsen ÇEKEN

Hacı Bayram Veli Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi,
Ankara - Türkiye

Prof. Dr. Bekir ESKİCİ

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Güzel Sanatlar
Fakültesi, Ankara - Türkiye

Prof. Dr. Canan DELİDUMAN

Konya Karatay Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım
Fakültesi, Konya - Türkiye

Prof. Dr. Hüseyin ELMAS

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara - Türkiye

Adjunct Prof. Julia FIELD

Creative Arts Department et de Anza College - USA

Prof. Dr. Emet Egemen IŞIK ASLAN

Selçuk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Konya - Türkiye

Prof. Dr. Erol KILIÇ

İstanbul Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi Güzel Sanatlar
Fakültesi, İstanbul - Türkiye

Prof. Dr. Bülent KURTİŞOĞLU	Ardahan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Ardahan - Türkiye
Prof. Dainis LESINS	Art Academy of Latvia, Riga - Latvia
Prof. Dr. Ali Atif POLAT	Konya Selçuk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Konya - Türkiye
Prof. Dr. Harun Hilmi POLAT	Konya Selçuk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Konya - Türkiye
Prof. Dr. Bülent SALDERAY	Hacı Bayram Veli Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Ankara - Türkiye
Prof. Seyhan YILMAZ	Kastamonu Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Kastamonu - Türkiye
Prof. Dr. Cemal YURGA	İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya - Türkiye

HAKEM KURULU

Doç. Dr. Abbas AKBARİ	University of Kashan, İran
Doç Dr. Ersin ÇELİKBAŞ	Karabük Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Karabük - Türkiye
Doç. Dr. Semih BÜYÜKKOL	Akdeniz Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Antalya - Türkiye
Doç. Dr. Uğur BAKAN	İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, İzmir - Türkiye
Doç. Dr. İpek Fatma ÇEVİK	Üsküdar Üniversitesi, İletişim Fakültesi, İstanbul – Türkiye
Doç. Dr. Mustafa HASTÜRK	Yakın Doğu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Lefkoşa - KKTC
Doç. Dr. Burcu KALKANOĞLU	Trabzon Üniversitesi, Devlet Konservatuarı, Trabzon - Türkiye
Doç. Dr. Metin KUŞ	İstanbul Gelişim Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İstanbul - Türkiye
Doç. Dr. Zafer LEHİMLER	Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Erzurum - Türkiye
Doç. Eugenia LOGİNOVA	Art Academy of Latvia, Riga - Latvia
Doç. Dr. Serdar MUTLU	İnönü Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Malatya - Türkiye
Doç. Dr. Yaprak ÖZEL	İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, İstanbul - Türkiye
Doç. İrem ÇALIŞICI PALA	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Çanakkale - Türkiye

Doç. Dr. Mesut YAŞAR	İnönü Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Malatya - Türkiye
Doç. Dr. Zerrin Funda ÜRÜK	İstanbul Gelişim Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İstanbul - Türkiye
Doç. Dr. İzzet YÜCETOKER	Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, İstanbul - Türkiye
Doç. Oya AŞAN YÜKSEL	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Kütahya – Türkiye
Doç. İsmet YÜKSEL	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Kütahya – Türkiye
Doç. Ömer ZAIMOĞLU	Akdeniz Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Antalya - Türkiye
Doç. Dr. Aydın ZOR	Akdeniz Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Bölümü, Antalya - Türkiye
Doç. Ezgin YETİŞ	Kastamonu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Kastamonu - Türkiye
Doç. Pınar ÇALIŞKAN GÜNEŞ	Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İzmir - Türkiye
Doç. Dr. Doğan AKBULUT	İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi, Malatya - Türkiye
Doç. Dr. Işıl KONAK	Kastamonu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Kastamonu - Türkiye
Doç. Mine DİLBER	Kastamonu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Kastamonu - Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Nuri SEZER	İstanbul Gelişim Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İstanbul - Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Ash ÇAKIR ARIANPOUR	Kastamonu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Kastamonu - Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Seda Nur ATASOY	Giresun Üniversitesi, Görele Güzel Sanatlar Fakültesi, Giresun, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Pelin AYKUT	İstanbul Gelişim Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İstanbul - Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ELİTOK	Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Erzurum - Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Sevda EMLAK	İzmir Demokrasi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İzmir - Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Hakkı Cengiz EREN	Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa - KKTC
Dr. Öğr. Üyesi İbrahim EROL	İstanbul Gelişim Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İstanbul - Türkiye

Dr. Öğr. Üyesi M. Ferruh HAŞILOĞLU	Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Erzurum - Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Fidan TONZA HELVACIKARA	Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Samsun - Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Emine KIVANÇ ÖZTUĞ	Yakın Doğu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Lefkoşa - KKTC
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KOCAALAN	Karabük Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Karabük - Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Murat EROĞLU	Kastamonu Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimler Fakültesi, Kastamonu - Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Cengiz ŞAHİN	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Mimarlık ve Güzel Sanatlar Fakültesi, Ankara – Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Nihat ŞİRİN	Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Konya - Türkiye
Öğr. Gör. Dr. Esra ÇETİNER	Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi, İcra Sanatları Fakültesi, Ankara - Türkiye
Dr. Dilafruz KURBONOVA	Kemaleddin Behzad Ulusal Sanat ve Tasarım Enstitüsü, Taşkent- Özbekistan

YAZIM EDİTÖRLERİ

Arş. Gör. Dr. Sofya Cihan CANBOLAT	Kastamonu Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Kastamonu – Türkiye
Arş. Gör. Serkan ÖZER	Kastamonu Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Kastamonu – Türkiye

TEKNİK EDİTÖRLER

Arş. Gör. Dr. Sofya Cihan CANBOLAT	Kastamonu Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Kastamonu – Türkiye
Arş. Gör. Serkan ÖZER	Kastamonu Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Kastamonu – Türkiye

İLETİŞİM VE SEKRETERYA

Arş. Gör. Murat BİRER	Kastamonu Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Kastamonu – Türkiye
------------------------------	---

ADRES

Yazışma Adresi

Kastamonu Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi
Dekanlığı Kastamonu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım
Fakültesi, Kuzeykent Yerleşkesi, Kuzeykent Mah. Orgeneral
Atilla Paşa Cad., Merkez/KASTAMONU

Telefon: 0 366 280 24 02

Faks: 0 366 280 24 16

E- posta: otuzyedisanat@kastamonu.edu.tr

Baskı

Kastamonu Üniversitesi Matbaası. Haziran, 2023

ISSN / E-ISSN

2979 – 9589 / 2979 - 9813

Kapak Tasarımı

Dr. Öğr. Üyesi Köksal BİLİRDÖNMEZ

İç Sayfa Tasarımı

Arş. Gör. Dr. Sofya Cihan CANBOLAT

Arş. Gör. Serkan ÖZER

BU SAYININ HAKEMLERİ

Doç. Dr. Burak E. TARLAKAZAN	Kastamonu Üniversitesi
Doç. Dr. Aydın ZOR	Akdeniz Üniversitesi
Doç. Dr. Zafer LEHİMLER	Atatürk Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Seda Nur ATASOY	Giresun Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nuri SEZER	Gelişim Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Muhammet İNCEAĞAÇ	Kastamonu Üniversitesi

DİZİNLEME BİLGİLERİ

“Otuzyedi Sanat ve Tasarım Dergisi (OYSTD)” yılda iki kez (Aralık-Haziran) yayınlanan hakemli, akademik ve uluslararası bir dergidir. OYSTD’ de yayınlanan yazıların bilimsel ve hukuki sorumluluğu yazarlara aittir. Derginin yayın dili Türkçedir. Buna ek olarak İngilizce dilinde yazılan yazılar da kabul edilmektedir. Yayınlanan makalelerin tüm yayın hakları OYSTD’ye aittir ve yayıncının izni olmadan basılamaz, çoğaltılamaz ve elektronik ortama taşınmaz. Yazıların yayınlanmasından yayın kurulu sorumludur. Otuzyedi Sanat ve Tasarım Dergisi Dergipark üyesidir.

Thirtyseven Art and Design Journal

OYSTD

Volume: 2 Issue: 1

June 2023

ISSN: 2979 - 9589 E-ISSN: 2979 - 9813

OWNER

Prof. Dr. Ahmet Hamdi TOPAL

Rector, Kastamonu University, Kastamonu – Turkey

RESPONSIBLE MANAGING EDITOR/EDITOR-IN CHIEF

Prof. Erol YILDIR

Dean, Kastamonu University, Fine Arts and Design Faculty, Kastamonu – Turkey

EDITOR

Assist. Prof. Elçin ERGİN TALAKA - eergin@kastamou.edu.tr

Kastamonu University, Fine Arts and Design Faculty, Kastamonu – Turkey

ASSISTANT EDITORS

Assist. Prof. Köksal BİLİRDÖNMEZ - kbilirdonmez@kastamonu.edu.tr

Kastamonu University, Fine Arts and Design Faculty, Kastamonu – Turkey

Res. Assistant PhD. Sofya Cihan CANBOLAT – cihancanbolat@kastamonu.edu.tr

Kastamonu University, Fine Arts and Design Faculty, Kastamonu – Turkey

FIELD EDITORS

Assoc. Prof. PhD. Burak Erhan TARLAKAZAN	Kastamonu University, Fine Arts and Design Faculty. Kastamonu - Turkey
Assoc. Prof. PhD. Metin UÇAR	Kastamonu University, Fine Arts and Design Faculty. Kastamonu - Turkey
Assoc. Prof. PhD. Raşit Görkem AYTİMUR	Ankara Music and Fine Arts University, Faculty of Performing Arts. Ankara - Turkey
Assoc. Prof. PhD. Çiğdem Eda ANGI	Niğde Ömer Halisdemir University, Faculty of Education. Niğde - Turkey
Assoc. Prof. PhD. Berna ÇAĞLAR ERYURT	Ankara Hacı Bayram Veli University, Fine Arts Faculty, Ankara - Turkey
Assoc. Prof. Firdevs Müjde GÖKBEL	Kastamonu University, Fine Arts and Design Faculty. Kastamonu - Turkey
Assist. Prof. Köksal BİLİRDÖNMEZ	Kastamonu University, Fine Arts and Design Faculty. Kastamonu - Turkey
Assist. Prof. Okan YUNGUL	Kastamonu University, Faculty of Education. Kastamonu - Turkey
Assist. Prof. Erkan SÜLÜN	Near East university, Atatürk Education Faculty. Lefkoşa - TRNC
Assist. Prof. Taner TOPALOĞLU	Harran University, Faculty of Education Şanlıurfa - Turkey
Lecturer. PhD. Gizem Büke ÖZTÜRK	Bilecik Şeyh Edebali University, Vocational School of Söğüt, Bilecik - Turkey
Res. Assistant. PhD. İlkey GÖKSEL	Zonguldak Bülent Ecevit University, State Conservatory, Zonguldak - Turkey
Res. Assistant. PhD. Sofya Cihan CANBOLAT	Kastamonu University, Fine Arts and Design Faculty. Kastamonu - Turkey

EDITORIAL BOARD

Prof. PhD. Mehmet Can ÖZER	Yaşar University, Arts and Design Faculty, İzmir – Turkey
Assoc. Prof. Firdevs Müjde GÖKBEL	Kastamonu University, Fine Arts and Design Faculty. Kastamonu – Turkey
Assoc. Prof. Muhammet BİLGEN	Kastamonu University, Fine Arts and Design Faculty. Kastamonu – Turkey
Assist. Prof. Muhammed İNCEAĞAÇ	Kastamonu University, Fine Arts and Design Faculty. Kastamonu – Turkey

TURKISH/ENGLISH LANGUAGE EDITORS

Assoc. Prof. Muhammet BİLGEN	mbilgen@kastamonu.edu.tr Kastamonu University, Fine Arts and Design Faculty, Kastamonu – Turkey
Lecturer. Gözde ÇAVDAR	gcavdar@kastamonu.edu.tr Kastamonu University, Vocational School of Foreign Languages, Kastamonu – Turkey

STATISTICAL EDITOR

Res. Assistant. PhD. Arif AKÇAY	aakcay@kastamonu.edu.tr Kastamonu University, Faculty of Education, Kastamonu – Turkey
--	--

SCIENTIFIC AND ADVISORY BOARD

Prof. PhD. Gültekin AKENGİN	Hacı Bayram Veli University, Art and Design Faculty, Ankara - Turkey
Prof. PhD. Hasan ARAPGİRLİOĞLU	Akdeniz University, Antalya State Conservatory, Antalya - Turkey
Prof. PhD. Erdal AYGENÇ	Near East University, Fine Arts and Design Faculty, Lefkoşa -TRNC
Prof. PhD. Füsün ÇAĞLAYAN	Sakarya University, Art Design and Architecture Faculty, Sakarya - Turkey
Prof. PhD. İsmet ÇAVUŞOĞLU	İstanbul Gelişim University, Fine Arts Faculty, İstanbul - Turkey
Prof. Birsen ÇEKEN	Hacı Bayram Veli University, Art and Design Faculty, Ankara - Turkey
Prof. PhD. Bekir ESKİCİ	Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Fine Arts, Ankara - Turkey
Prof. PhD. Canan DELİDUMAN	Konya Karatay University, Fine Arts and Design Faculty, Konya - Turkey
Prof. PhD. Hüseyin ELMAS	Gazi University, Faculty of Education, Ankara - Turkey
Adjunct Prof. Julia FIELD	Creative Arts Department et de Anza College - USA
Prof. PhD. Emet Egemen IŞIK ASLAN	Selçuk University, Faculty of Fine Arts, Konya – Turkey
Prof. PhD. Erol KILIÇ	İstanbul Fatih Sultan Mehmet University, Faculty of Fine Arts, İstanbul - Turkey

Prof. PhD. Bülent KURTİŞOĞLU	Ardahan University, Faculty of Fine Arts, Ardahan - Turkey
Prof. Dainis LESINS	Art Academy of Latvia, Riga - Latvia
Prof. PhD. Ali Atif POLAT	Konya Selçuk University, Faculty of Fine Arts, Konya – Turkey
Prof. PhD. Harun Hilmi POLAT	Konya Selçuk University, Faculty of Fine Arts, Konya - Turkey
Prof. PhD. Bülent SALDERAY	Hacı Bayram Veli University, Faculty of Fine Arts, Ankara - Turkey
Prof. Seyhan YILMAZ	Kastamonu University, Fine Arts and Design Faculty, Kastamonu – Turkey
Prof. PhD. Cemal YURGA	İnönü University, Faculty of Education, Malatya - Türkiye

ARBITRATION

Assoc. Prof. PhD. Abbas AKBARİ	University of Kashan, İran
Assoc. Prof. PhD. Ersin ÇELİKBAŞ	Karabük University, Faculty of Literature, Karabük - Turkey
Assoc. Prof. Semih BÜYÜKKOL	Akdeniz University, Faculty of Fine Arts, Antalya - Turkey
Assoc. Prof. Uğur BAKAN	İzmir Kâtip Çelebi University, Art and Design Faculty, İzmir - Turkey
Assoc. Prof. İpek Fatma ÇEVİK	Üsküdar University, Communication Faculty, İstanbul – Turkey
Assoc. Prof. Mustafa HASTÜRK	Near East University, Fine Arts and Design Faculty, Lefkoşa - TRNC
Assoc. Prof. Burcu KALKANOĞLU	Trabzon University, State Conservatory, Trabzon - Turkey
Assoc. Prof. Metin KUŞ	İstanbul Gelişim University, Faculty of Fine Arts, İstanbul - Turkey
Assoc. Prof. Zafer LEHİMLER	Atatürk University, Faculty of Fine Arts, Erzurum - Turkey
Assoc. Prof. Eugenia LOGİNOVA	Art Academy of Latvia, Riga - Latvia
Assoc. Prof. Serdar MUTLU	İnönü University, Fine Arts and Design Faculty, Malatya - Turkey
Assoc. Prof. Yaprak ÖZEL	İstanbul Trade University, Fine Arts and Design Faculty, İstanbul - Turkey
Assoc. Prof. İrem ÇALIŞICI PALA	Çanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Fine Arts, Çanakkale - Turkey
Assoc. Prof. Mesut YAŞAR	İnönü University, Fine Arts and Design Faculty, Malatya - Turkey

Assoc. Prof. Zerrin Funda ÜRÜK	Gelişim University, Faculty of Fine Arts, İstanbul - Turkey
Assoc. Prof. İzzet YÜCETOKER	Marmara University, Atatürk Education Faculty, İstanbul - Turkey
Assoc. Prof. Oya AŞAN YÜKSEL	Kütahya Dumlupınar University, Faculty of Fine Arts, Kütahya – Turkey
Assoc. Prof. İsmet YÜKSEL	Kütahya Dumlupınar University, Faculty of Fine Arts, Kütahya – Turkey
Assoc. Prof. Ömer ZAIMOĞLU	Akdeniz University, Faculty of Fine Arts, Antalya - Turkey
Assoc. Prof. Aydın ZOR	Akdeniz University, Faculty of Fine Arts, Antalya - Turkey
Assoc. Prof. Ezgin YETİŞ	Kastamonu University, Fine Arts and Design Faculty, Kastamonu – Turkey
Assoc. Prof. Pınar ÇALIŞKAN GÜNEŞ	Dokuz Eylül University, Faculty of Fine Arts, İzmir - Turkey
Assoc. Prof. PhD. Doğan AKBULUT	İnönü University, Faculty of Education, Malatya - Turkey
Assoc. Prof. PhD. Işlay KONAK	Kastamonu University, Fine Arts and Design Faculty, Kastamonu – Turkey
Assoc. Prof. Mine DİLBER	Kastamonu University, Fine Arts and Design Faculty, Kastamonu – Turkey
Assist. Prof. Nuri SEZER	İstanbul Gelişim University, Faculty of Fine Arts, İstanbul – Turkey
Assist. Prof. Aslı ÇAKIR ARIANPOUR	Kastamonu University, Fine Arts and Design Faculty, Kastamonu – Turkey
Assist. Prof. Seda Nur ATASOY	Giresun University, Görele Fine Arts Faculty, Giresun, Turkey
Assist. Prof. Pelin AYKUT	İstanbul Gelişim University, Faculty of Fine Arts, İstanbul – Turkey
Assist. Prof. Hüseyin ELİTOK	Atatürk University, Faculty of Fine Arts, Erzurum – Turkey
Assist. Prof. Sevda EMLAK	İzmir Democracy University, Faculty of Fine Arts, İzmir – Turkey
Assist. Prof. Hakkı Cengiz EREN	Near East University, Atatürk Education Faculty, Lefkoşa – TRNC
Assist. Prof. İbrahim EROL	İstanbul Gelişim University, Faculty of Fine Arts, İstanbul – Turkey
Assist. Prof. M. Ferruh HAŞILOĞLU	Atatürk University, Faculty of Fine Arts, Erzurum – Turkey
Assist. Prof. Fidan TONZA HELVACIKARA	Ondokuz Mayıs University, Faculty of Fine Arts, Samsun – Turkey
Assist. Prof. Emine KIVANÇ ÖZTUĞ	Near East University, Atatürk Education Faculty, Lefkoşa – TRNC

Assist. Prof. Mustafa KOCALAN	Karabük University, Fine Arts and Design Faculty, Karabük – Turkey
Assist. Prof. Murat EROĞLU	Kastamonu University, Faculty of Science and Literature, Kastamonu – Turkey
Assist. Prof. Cengiz ŞAHİN	Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Architecture and Fine Arts, Ankara – Turkey
Assist. Prof. Nihat ŞİRİN	Necmettin Erbakan University, Faculty of Education, Konya – Turkey
Lect. PhD. Esra ÇETİNER	Ankara Music and Fine Arts University Faculty of Performing Arts, Ankara – Turkey
PhD. Dilafruz KURBONOVA	Kamoloddi Behzad National Institute of Art and Design, Tashkent – Uzbekistan

WRITING EDITOR

Res. Assistant PhD. Sofya Cihan CANBOLAT	Kastamonu University, Fine Arts and Design Faculty, Kastamonu – Turkey
Res. Assistant Serkan ÖZER	Kastamonu University, Fine Arts and Design Faculty, Kastamonu – Turkey

TECHNICAL EDITOR

Res. Assistant PhD. Sofya Cihan CANBOLAT	Kastamonu University, Fine Arts and Design Faculty, Kastamonu – Turkey
Res. Assistant Serkan ÖZER	Kastamonu University, Fine Arts and Design Faculty, Kastamonu – Turkey

CONTACT AND SECRETARIAT

Res. Assistant Murat BİRER	Kastamonu University, Fine Arts and Design Faculty, Kastamonu – Turkey
-----------------------------------	--

ADRESS

Correspondence Address

Kastamonu University Faculty of Fine Arts and Design Dean's
Office Kastamonu University, Faculty of Fine Arts and
Design, Kuzykent/Kastamonu

Telephone: 0 366 280 24 02

Faks: 0 366 280 24 16

E- mail: otuzyedisanat@kastamonu.edu.tr

Press

Kastamonu University Press. June, 2023

ISSN / E-ISSN

2979 – 9589 / 2979 - 9813

Cover Design

Assist. Prof. Köksal BİLİRDÖNMEZ

Page Desing

Res. Assistant PhD. Sofya Cihan CANBOLAT

Res. Assistant Serkan ÖZER

REVIEWS OF THIS ISSUE

Assoc. Prof. Burak E. TARLAKAZAN

Kastamonu University

Assoc. Prof. Aydın ZOR

Akdeniz University

Assoc. Prof. Zafer LEHİMLER

Atatürk University

Assist. Prof. Seda Nur ATASOY

Giresun University

Assist. Prof. Nuri SEZER

Gelişim University

Assist. Prof. Muhammet İNCEAĞAÇ

Kastamonu University

ABSTRACTING

“Thirtyseven Journal of Art and Design (OYSTD)” is a peer-reviewed, academic and international journal published twice a year (December-June). Scientific and legal responsibility of the articles published in **OYSTD** belongs to the authors. The publication language of the journal is Turkish. In addition, articles written in English are also accepted. All publication rights of the published articles belong to **OYSTD** and cannot be printed, reproduced or transferred to electronic media without the permission of the publisher. The editorial board is responsible for the publication of the articles. Thirtyseven Art and Design journal is a member of Dergipark.

Ön Söz

Yayın hayatına yeni başlamış olan ve ilk sayısını Aralık 2022’de yayınladığımız dergimizin 2. sayısı ile karşınızdayız.

İlk sayımızda resim, müzik, sinema ve seramik sanatlarından özgün ve seçkin çalışmalar ile yayın hayatımıza başladığımızda, akademik yayıncılık ilkelerinden aldığımız güçle az zamanda büyük işler yapmayı hedefledik.

İkinci sayımızda, grafik tasarımı alanında hazırlanmış özgün iki çalışmayı okuyucularımızla paylaşıyor olmaktan dolayı son derece mutluyuz.

Yürürken düşmesin diye her dakika elinden tuttuğumuz dergimizde; tarihimizden, Cumhuriyetimizden aldığımız ilhamla sanatın her alanını kucaklayarak yolumuza devam edeceğiz. Bu yolda başta genel yayın yönetmenimiz Sayın Prof. Erol YILDIR olmak üzere, Otuzyedinci Sanat ve Tasarım Dergisinin kuruluş ve yayın aşamalarında emeği geçen, desteklerini esirgemeyen ve “*canla başla çalışan*” alan editörlerimize, yayın ve mizanpaj editörlerimize, hakemlerimize ve çalışmalarını ile dergimizi onurlandıran yazarlarımıza teşekkürü bir borç bilirim...

Saygılarımla.
Dr. Öğr. Üyesi Elçin ERGİN TALAKA
Editör

Foreword

We are here with the 2nd issue of our journal, which has just started its publication life and whose first issue was published in December 2022.

When we started our publishing life with original and distinguished works from the arts of painting, music, cinema and ceramics in our first issue, we aimed to do great things in a short time with the strength we derive from the principles of academic publishing.

In our second issue, we are very happy to share two original works in the field of graphic design with our readers.

In our journal, which we hold by the hand every minute so that it does not fall while walking; We will continue on our way by embracing every field of art with the inspiration we get from our history and our Republic. In this way, especially our editor-in-chief, Prof. Erol YILDIR, I would like to thank our editors, including, who contributed to the establishment and publication stages of Thirtyseven Art and Design Journal, who did not spare their support and "worked hard", our editors for publication and layout, our referees, and our authors who honored our journal with their work...

Best Regards.

Assist. Prof. Elçin ERGİN TALAKA

Editor

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Sayfa/Page

i Jenerik / Generic
xvii İçindekiler / Contents

MAKALELER / ARTICLES

1-27 Yunus PANDUR
Yazıbilimin Altı Temel Kuvveti ve Hareket Özellikleri
Six Main Forces And Move Features of Graphemology

28-52 Serkan AYCIL
**Balkanfila Kapsamında Düzenlenen Uluslararası Organizasyonlar:
Türkiye Örneği**
*International Organizations Organized Within The Scope Of Balkanfila: The
Case Of Turkey*

YAZIBİLİMİN ALTI TEMEL KUVVETİ VE HAREKET ÖZELLİKLERİ

Yunus PANDUR¹ ORCID: 0000-0002-8770-9885

Öz

Fonetik yazıyı oluşturan harfler bazı temel ilkeleri bünyelerinde taşımaktadırlar. Ayırmsanır, yalın, kolay uygulanabilir, yazılı ve basılı yayınlarda benzer olma ihtiyaçlarını bu prensipler kapsamında karşılarlar. Alfabelerden istenilen özellikler çağlar boyunca benzerlik göstermiştir. Epigrafi, paleografi, grafoloji, tipografi, göstergebilim, yazı sistemleri bilimi (*Ing. scriptology*), ortografi, reprografi gibi disiplinlerce incelenen yazı piktogramdan morfeme kadarki macerasında grafematik değişimlere uğramaktadır. Bu çalışma söz konusu değişikliklerin hangi grafemoloji ilkeleri doğrultusunda ve nasıl gerçekleştiğini açıklamak üzerinedir. Araştırmanın amacı çalışmada kullanılan görseller, çizimler yardımıyla betimsel açıdan analizi ve yorumu yapılan ilkeleri örnekler üzerinden tanımlayarak yazıbilimin kuramsal çerçevesini belirtmektir. Bu doğrultuda MÖ 4000 civarından günümüze kadar geçen zaman aralığı dahilindeki Bereketli Hilal ve Akdeniz havzası boyunca yükselmiş medeni toplumların yazı sistemleri tarihsel incelemeye tabi tutulmuş, grafematik gelişim süreçleri gözlemlenmiştir. Elde edilen veriler ışığında örnekler üzerinden tanımlanan ilkeler sonuç kısmında tablo haline getirilmiştir ve tartışılmıştır. Çalışmada belirlenen sınıflandırma yöntemiyle morfemlerin özellikleri nicel verilerle karşılaştırılır, tanımlanır, kaydedilir ve hesaplanır hale getirilmektedir. Yazıbilimin dayanaklarını genişleten bu araştırma, harf kavramlarının eğilimlerini tespit ederek fonogramik yazıya dair bilimsel öngörülere ulaşma olanaklarını arttırmaktadır. Böylece görsel iletişime yazı bağlamında yeni terimler kazandırılırken yazılı iletişimin hangi kavramlar etkisinde ilerlediği aydınlatılmıştır.

Anahtar kelimeler: *Grafem, Morfem, Yazı sistemi, Yazıbilim.*

İntihal-Plagiarism/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/pub/otuzyedisanat>

Copyright © Published by Kastamonu University, Since 2023 - Kastamonu

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Grafik-Tasarım Programı, yunuspandur@gmail.com

SIX MAIN FORCES AND MOVE FEATURES OF GRAPHEMOLOGY

Yunus PANDUR¹ ORCID: 0000-0002-8770-9885

Abstract

Signs of consisting phonetic script are shaped by some basic axioms. Needs of distinction, plainly, simply applicable, similarity on letter and print provision resolve on these principles scope. Features required from the alphabet look similar along the ages. The script is related to the professions epigraphy, paleography, graphology, typography, semiology, scriptology, orthography, and reprography, on adventure from pictogram to ideogram is undergone graphematic changings. This work explains to aforementioned changes consisting of the direction of which graphemology axioms and how. From the perspective of description, the aim of the research analyzes and criticized principles with helping images and draws used in work, defining around examples theoretical framework of the graphemology. In the time gap from BC 4000 to nowadays, the alphabets of civilized societies rise along Fertile Crescent and Mediterranean basin has been examined and the graphematic development process observed. Principles of defined around examples with light these data obtained, tabulated at the chapter of results and criticized. With the method of defined in this work, properties of morphemes have been comparable, identified, saved, and calculable with quantitative data. This study which expands the basis of graphemology, by determining tendencies of script concepts to increase the possibilities obtain scientific visions relating to phonographic letters. While introducing new terminology to visual communication in the context of graphemes, it was clarified under which concepts the writing progressed.

Keywords: *Graphem, Morphem, Scriptology, Graphemology.*

¹ Graduate Student, Muğla Sıtkı Koçman University, Social Sciences Institute, Graphic-Design Program, yunuspandur@gmail.com

Giriş

Eskinin üzerine yeni inşaat için kullanılacak bilgi ve anlayış birikimi yazılı betimlemeler aracılığıyla korunup çoğaltılmıştır (Heskett, 2002, s. 11). Dolayısıyla insanın, diğerlerini doğuran ana ve en önemli yeniliği yazıdır. Kaydetmek, gelişimi meydana getiren prensiplerden birisiyken, kaydetmeyi sağlayan yazı sistemlerindeki birimlerin, grafemlerin (*İng. graphem*) barındırdığı ilkeler nelerdir? Çizgi ögesi kullanılarak yaratılan her sembol, işaret, betim; logogramik, fonogramik ya da karışık sistemlerde yazıya morfem, işaret, sembol olarak eklenmeden önce grafemdir (*Tr. dışay*). Doğru parçasına herhangi irade tarafından uygulanan kırım, büküm, eğim işlemlerinin çizgiyi kesiştirerek, buluşturarak, iki ucunu açık bırakarak yarattığı doğru, yamuk, kapalı, açık kesitler ve bunların bitişik yahut yakın düzenlenişleri noktalama işaretlerini, gıllifleri, diyakritikleri, rakamları, ligatürleri, harfleri kısacası yazıyı meydana getirmektedir. Çizgi tasarımın kavramsal elementlerinden birisidir (Wong, 1993, s. 42). Aynı zamanda yazıyı işler kılan temel öğedir. Dolayısıyla yazı aslında uzama kavuşmadan, tipografiye maruz kalmadan önce kavramdır ve tasarım ilkelerinin, Gestalt gibi görsel algıya dayalı optik kuramların aksine, ideal biçimine ulaşabilmesi için öncelikle kendi kavramsal yapısına uygun bir kurama gereksinim duymaktadır. Örneğin yakınlık, benzerlik, devamlılık gibi Gestalt ilkeleri dikey düz çizgiden oluşan 'I' grafemini tek başınayken değerlendirmekte yetersiz kalmaktadır (Rock & Palmer, 1990, s. 89). Çalışmanın amacı görsel ele alan tasarım, kompozisyon ilkeleriyle doyurucu biçimde açıklanamayan dilin görsel imgelerini detaylıca ele almaya, yorumlamaya, öngörmeye yarayan, birbirlerine karşı ayırt edici özellikleriyle kıyaslanmalarını sağlayan ilkeleri, kuramı açıklığa kavuşturmadır.

Herhangi harf boşlukta işlem görmeden duran bir doğru parçasının çeşitli işlemlere maruz bırakılmasıyla oluşmaktadır. Bu müdahaleler kırma, bükme, eğme eylemlerinden mütevellittir. Kırım; iki doğru parçasının uç uca aynı noktada dik yapıları bozulmadan kaynaşmış halde tasviridir. Büküm bahsi geçen doğru parçalarından birinin ya da ikisinin yapısında eğime rastlanmasıdır. Eğilme ise herhangi kırım ya da bükümden bahsedilecek açı değişimine, sivri köşeye sahip olmayan ancak en az iki yanından birinde farklı istikamete

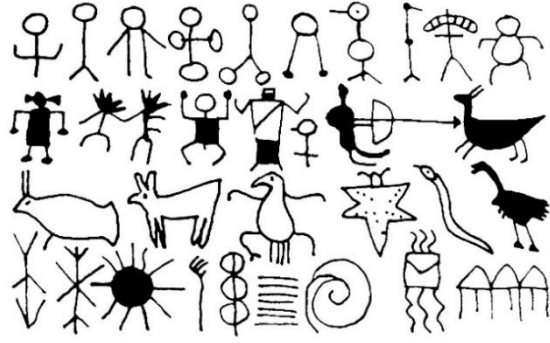
teşnelik gösteren yamuktur. Anlatılan üç değişim biçimi doğru, eğri parçalarına ve kapalı, açık alanlara sebebiyet verir. Bunların düzenlenişi ise harfi hem ilke hem yapı yönünden meydana getirmektedir. Aşağıda açıklanan prensipler doğru, eğri, parçaları ve kapalı, açık alanlarla bunları var eden kırım, büküm, eğim işlemlerinin nasıl şekillendiklerine, niteliklerine bağlı olarak belirlenmiştir.

Yazı ve Yazıbilim

“Yazı sistemleri bütün insanlar tarafından ya da bütün insanların yararı için değil; aslında, böyle bir sisteme kendi amaçları için ihtiyaç duyan hükümdar ya da din adamlarının emriyle veya onların çıkarları için icat edilmiştir.” (Clauson, 2012, s. 1). Afrika’da, Amerika’da, Yeni Zelanda’da MÖ 200.000’e kadar götürülebilen yazı tarihi, 35.000-4.000 arasındaki Kaba Taş Devri ve Cilalı Taş Devri’ne ait mağara resimleriyle öne çıkmaktadır (Meggs & Purvis, 2006, s. 5). Avlanma, hayatta kalma, saklanma, mistik ritüellerin yapılışı gibi anlatıların bildirişimi sırasında çoğunlukla ideogramlar yerine doğanın kendisine öykünülen imyazı (*İng. pictogram*) kullanılmıştır. Yazı; duygu, düşünce, bilgi, istek aktarımı ve dönütü için gönderici, mesaj, iletişim aracı, alıcı, geri bildirim beş unsur ve aşamasından oluşan iletişim sürecinin kavramsal aracıdır (Becer, 2019, s. 14). Görevini ise gönderici ve alıcının yazma-okuma ortak eylemlerini taraflarca tamamladığı anda yerine getirmektedir. Kültürlere göre doğa, çevre betimlemeleri ya da kavramların sembolleştirilen biçimlerini barındırmaktadır. Abecenin her birimi sesi, anlamı yahut her ikisini, kullanıldığı ortam bağlamında temsil etme gücüne sahiptir. Harfler her toplum için farklı ses, anlam, durum çağrışımları yapabilen grafemlerden meydana gelmiş ileti aktarım vasıtalarıdır.

Non a furibus neq; a latronibus se liberabunt dii lignei et lapidei et inaurati et inargentati: quibus iniqui foriores sunt. Aurum et argentum et vestimentum quo operati sunt auferant illis et abibunt: nec sibi auxilium ferent. Itaque melius est esse regem ostentantem virtutem suam aut vas in domo utile in quo gloriabitur qui possidet illud quam falsi dii: vel obitum in domo quod custodit que in pace sunt: quam falsi dii. Sol quidem et luna ac sidera cum sint splendida et amissa ad vitium.

Görsel 2. Gutenberg, Gotik Yazı Kesiti, 1450-55, Yüksek Baskı, Almanya

Görsel 2. Anonim, Kayıtlı Tarih Öncesi Betimler, MÖ 200.000-4.000, Kayayontu, Batı Amerika

Kaya, mağara duvarı, ahşap, yaprak, kumaş, papirüs, parşömen, kâğıt ya da günümüz dijital ekranları gibi düzlemlerde yontma, lekeleme, çizme aracılığıyla kayayontular (Görsel 2) (petroglifler), mısır yazıtları (hiyeroglifler), çivi yazısı; günümüz Latin abecesine doğru Fenike ve Yunan abecelerini baz alan Roman Kapitalleri, Geç Roman Cursive uncial ve yarı uncialleri, Carlovignian (Karl) miniskülleri birikiminin, antik, klasik, gotik (Görsel 1), viktoryen, modern, postmodern vb. tarzdaki süreçleri izlenerek piktogram, ideogram, soyut logogram, rebus, hece, morfem sıralaması neticesinde günümüzde yaygın kullandığımız Avrupa alfabesine gelinmiştir (Köhler, Altmann & Gryzbek, 2008, s. 11). Çağlar boyunca yoğurulan ses ya da anlam taşıyıcısı yazı sistemleri kayayontu resimsel tasvirlerinden uzaklaşarak soyut simgelere dönüşmüştür. Bu süreç zarfında imyazı (piktogram), imgeyazı (ideogram), imses (rebus), sesçil (fonetik) kademelerini izlemiştir.

Hiyerogliflerin fonetikleşmesi, Asurlar tarafından MÖ 3000'den itibaren Mezopotamya'da 560 çivi yazısı temsili (Meggs & Purvis, 2006, s. 8) belirlenmesi, MÖ 1500'lü yıllarda Fenike'nin derlediği 22 sembolün Antik Yunan tarafından özümstenip geliştirilerek MS 114'de Roma imparatoru Trajan dönemindeki Kapitaller'e dönüşümü, 7. yüzyıl Geç Roman Cursive'e, ardından 12. yüzyıla kadar günümüz küçük harflerini doğuracak Lombardic, Uncial, Half-uncial, Carlovignian evreleri boyunca 14. yüzyılda Gotik biçime

gelişmiş günümüz fonetik abecelerinin temelini oluşturmaktadır (Turgut, 1989, s. 4). Mısır, Bereketli Hilal, Anadolu ve Avrupa özelinde geçmişten günümüze süregelen gelişim süreci karakteristik dönemler barındırmaktadır. "... şu belirtilmelidir ki, hurufatlar, ilk başta insan elinin olanakları çerçevesinde enli kalemlerle belirlenmiş, daha sonra tipografi ve teknolojiye koşut gelişme göstermiştir." (Turgut, 1989, s. 6). Teknolojinin ilerleyişine, kültüre ve kullanılan malzemeye dayanan biçim değişimleri yüzyıllar boyunca abecelerde meydana gelmiştir ve gelmektedir.

İnsanlar tarih boyunca kendilerini ifade etmek için pek çok araçtan faydalanmıştır. İnkaların Güney Amerika'da kullandığı, ipe atılan düğümler sistematığında gelişen Quipu bilinen anlamıyla yazıdan uzaktır ancak veriyi kaydetme, saklama, değiştirme, gerektiğinde bulma gerekliliklerine cevap vermesiyle logogram yazıyla örtüşen sosyal özellikler barındırmaktadır. 1830'da görme engelliler için geliştirilen Braille yazı ise kabartma, yani düzlemdeki 2 boyutlu beti yerine 3 boyutlu form yaklaşımını kullanarak bildirişimi sağlamaktadır. Ancak söz konusu araştırmada geçmişi piktogramlara dayanan görsel betim temelli fonogram yazı konu edilmiştir. Medeniyetler tarafından çoğunlukla kullanılan yöntem bu olduğu için, yazı denince akla düzlem üzerine bırakılan çizgi izlerden meşbu imgeler gelmektedir. Yazıbilim ise söz konusu izleri, grafemleri belirli çıkış noktaları doğrultusunda inceleyen bilim dalıdır. Yazıbilim ile tipografi arasında temel farklar bulunmaktadır. Ambrose ve Harris'e göre (2012) yüksek baskıyla beraber ortaya çıkan, bazılarına göre zanaat sayılabilecek tipografi terimi "... aynı karakter dizisinin pek çok farklı sunum." (s. 6) şeklinde tanımlanmaktadır. Yazıbilim; tipografinin temel alıp üzerine tasarımlar yaptığı kavramsal yapının hangi aşamalar sonucu neleri aksiyom kabul ederek son haline geldiğini, ileride nasıl görünümlere bürünebileceğini araştırıp, anlamaya çalışan bilim dalıdır. Abecenin oluşumunu etkileyen ilkelerin yapıları ve özelliklerini konu etmektedir.

Görsel 3. Anonim, Hammurabi Yasaları, M.Ö. 1792-1750, Taş Yontu, Babil Krallığı, Mezopotamya

Bilincin ve zekânın belki en önemli ürünü yazıdır. Toplumsal iletişimi kuvvetlendirmiş, düzeni tesis etmekte faydalar sağlamış, hafızanın gelişmesinde, öngörülerin yaratılmasında önemli katkılarda bulunmuştur. Yazının getirdiği en önemli unsurlardan biri düzendir. 282 yasanın 21 düşey satıra (kolonlara) yontulduğu Hammurabi kanunları (Görsel 3) ilk defa Babil’de devlet otoritesini belirli kurallar çerçevesinde yaymak için kullanılmıştır. Hititler’in 3.000 yıl önce imparatorluk sembollerini tabletlere veya ürünlere aktarmak için kullandığı silindir mühürler mevcuttur (Meggs & Purvis, 2006, s. 9).

Yöntem

Söz konusu kuramsal çalışma süresince, harf biçimlerine ilişkin ilkelere dair tarih araştırması dâhilinde birincil, ikincil kaynaklar taranmıştır. Elde edilen epigrafik, paleografik tasvirlerin uygulama bulguları benzerliklerine ve farklılıklarına göre kıyaslanıp betimlenerek yorumlanmış, spektrumlarında barındırdıkları inşa prensiplerine ulaşılmıştır. Bu aksiyomların harflerde nasıl yer aldığı çoğunlukla günümüz Latin abecesi grafemlerindeki yapısal

çözömlerle anlatılmış, çizim ve görseller yardımıyla ortaya konmuştur. Yukarıda belirtilen perspektifle Avrupa, Anadolu, Bereketli Hilal, Akdeniz havzasındaki eski medeniyetlerin yazılı iletişim işaretlerine dair elde edilen veriler sertlik, keskinlik, düzlük, yalınlık, yön, kapalılık aksiyomlarını tanımlayıp hareket özelliklerini, baskınlık kademelerini aydınlatmada çıkış noktaları olmuştur. Harflerde en az dört ilkenin yüksek, orta, alt seviyede bulunuşu, onların mutlak ya da melez simge durumlarını belirlemeleri çizgi merkezinde analiz edilerek açıklanmıştır. Ayrıca sonuçlar çizgideki kırım, büküm, eğim davranışlarının yarattığı doğru, yamuk parçaları, kapalı, açık alan düzenlemelerinin altı ilke dâhilindeki nicelik ve niteliklerine göre bazı harfler üzerinden aktarılmıştır. Buna göre sertlik ve keskinlik ilkesi harflerdeki kırım, büküm, eğim durumunu beslerken düzlük ve yön ilkesi sadeleşmeden, morphem eksenini netleştirmekten, yamukluğu azaltmadan yanadır. Kapalılık ve yalınlık ilkesi ise diğer dördüne yazı sisteminin koşullarına göre ayak uyduran, olumlayıcı, denge sağlayıcı tutumdadır. Kuvvetlerin dengeli işleyiş tablo haline getirilerek neticedeki veriler tartışılmıştır. Nicel araştırma yöntemlerinin veri elde etmede ağırlıkta kullanıldığı kuramsal eleştiride betimleme, sınıflandırma, kıyaslama, tanımlama nitel yöntemlerinin uygulanmıştır.

Bulgular

Alfabelerdeki fonematik değişimler sinerjetik yani niteliksel dil çalışmalarıyla araştırılmaktadır. Böylece grafemlerin İtalyanca, Slovakça, İngilizce gibi dillerle bağlantılı aldığı ve alma potansiyeline sahip oldukları biçimler incelenirken Reinhard Köhler ve Peter Grzybek tarafından yazının karmaşıklık, ayrımsanırılık, temsiliyet, verim, oran, fonem yükü, süs, değişebilirlik, boyut gibi özellikleri ortaya konmuştur (Köhler, Altmann & Gryzbek, 2008, s. 5). Ancak bahsi geçen araştırmalarda yazı sistemlerindeki harflerin çizgi yapılarına ilişkin nicel verilerle açıklanmış herhangi metot ya da kurama rastlanmamıştır. Yazı konusunun teknik yönden anlaşılması için barındırdığı sembollerin özgün kavramsal temeline bakılması gerekmektedir.

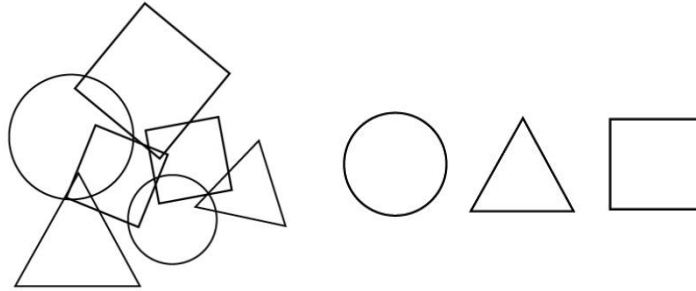
Nokta, çizgi ya da düzlem tasarımın kavramsal elementleridir. Ölçü, renk, doku kazandıkları zaman görünür olurlar. Tasarım ya da kompozisyon ilkeleri görünür olanları

tanımlamaktadırlar. Altın oran, Gutenberg diyagramı gibi kompozisyon kuramları bulunmaktadır (Lidwell, Holden, & Butler, 2003, s. 100). Yazıbilim kuramı ise formu içeren kompozisyonu değil, düzlemdeki çizgi kavramının yazı işlevindeki davranışlarını açıklamaktadır. Gestalt gibi mevcut tasarım kuramları yazıyı incelemekte ve dolayısıyla grafemleri açıklamakta yetersiz kalırken başka aksiyomların harflerde bulunduğu fark edilmiştir. Gözlemler neticesinde dilbilim ve sesbilimle yakından ilişkili olan yazıbilimde altı kavramsal ilkenin geçmişten günümüze abeceleri seçilime maruz bıraktığı ve sesbirimleri (fonem) işaret eden biçimbirimlerin (morfem) bunların farklı oranlardaki etkileşimlerine göre belirlendiği anlaşılmıştır.

Kompozisyon ilkelerinin amacı yapıtta uyum ve dengeyi yakalayarak kişisel yaratıcılık ürününde estetik sonuca ulaşmayı sağlamaktır. “Parçaların amaca uygun olarak, çevresi ve kendi içinde uyumlu, dengeli, göze hoş gelecek, estetik bir şekilde planlanması ve uygulanmasıdır” (Ankara Üniversitesi, t.y.). Yazıbilim ilkeleri ise alfabenin kullanım olanaklarını ve içeriğindeki biçimleri teknik yönden, ölçülebilir veriler temelinde, öznel yorumları dışarıda bırakarak iyileştirmektedir. Görsel tasarım ilkelerinin işleyişi uygulamacısına bağlı değişiklikler göstermektedir, yazıbilim güçleri ise tarih boyunca belirli kavramlar doğrultusunda kişisel müdahaleleri elemiş ve elemeye devam etmektedir. Özne kendi sanat yorumunu Gestalt kuramına uydurarak izleyiciye aktarmaktadır, ancak yazıda kişisel algıya bağlı yapısal değişiklikler yapmak belirtilen kuvvetler tarafından süre içerisinde geçersiz kılınmaktadır. Görsel tasarım ilkeleri form ile ilgilenirken, yazıbilim güçleri çizginin yani kavramın hallerini yönetmektedir. Çünkü yazı en temel varlığını çizgide bulmaktadır. Tekrar, uygunluk, zıtlık, koram, egemenlik, denge, birlik gibi kompozisyon ilkeleri; doku, renk, değer, ışık gibi öğelerin tasarımcı ya da sanatçı tarafından estetik biçimde bir araya getirilmesine yardımcı olurlarken, yazıbilim güçleri çizgi kavram ögesinin yazı işlevi esnasında uğradığı zorunlu değişiklikleri kırım, büküm, eğim nicelikleriyle yaratılan doğru, yamuk parçaları ve kapalı, açık alan durumlarıyla kuramsal yönden açıklamaktadır.

Yalnlık

Yazıbilim için yalnlık harfi oluşturan doğru, eğri parçaları ve kapalı alanların toplamındaki azlıktır. Bu nedenle abecedeki en yalın harf 'I' betisidir. İlkenin baskınlık derecesi öteki prensipler gibi üst, orta, alt kademeler halinde üçe ayrılmıştır. Eğer herhangi morfemde doğru parçaları fazlaysa o üst seviyede yalındır, eğriler çok ise orta derecede, kapalı alanlar yoğunlukta en alt basamakta yalındır, yani yalın değildir. Sınıflardaki ögeler eşit sayıdaysa, yani aralarında baskınlıktan söz edilmiyorsa alt kademedeki sınıf baz alınarak yalnlığın bozulma derecesi belirlenir. 'A' harfi 5 doğru parçası ve bir kapalı alan taşımaktadır. Üst seviyede melez yalındır. Melez terimi bu ve bundan sonraki ilkelerde birden fazla sınıfın harfte bulunduğunu kastetmektedir. 'S' tasvirinde en basit planıyla ele alınınca altta ve üstte birbirine simetrik iki eğri bulunmaktadır. Yalnlık aksiyomundaki kümelerden sadece birine ait ögeleri barındırdığı için mutlaklıdır. Orta seviyede konumlanmıştır. Doğru, eğri, kapalı alan niceliği 'A' harfinden az olduğu için daha yalındır.

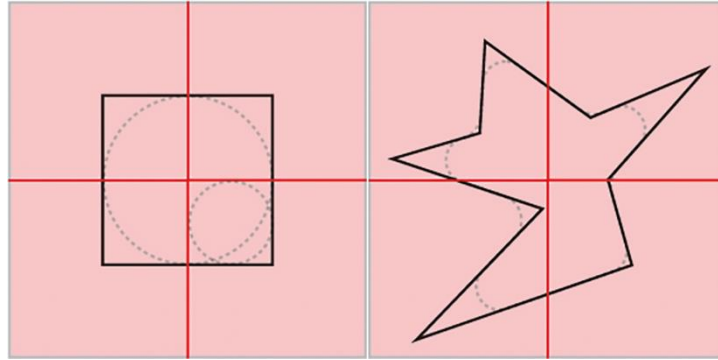

Görsel 4. Karmaşık ve yalın biçimler

Görsel 4'de çember, üçgen ve karelerin ayrı ayrı ya da kesişik halleri bulunmaktadır. Soldaki topluluk karalamaca gibi gözükmektedir. Sağdaki üçlemde ise tek kapalı alandan meydana gelen üç geometrik şekil bulunmaktadır. Kapalı alanlarının yanında karede dört, üçgende ise üç doğru parçası vardır. Çember ise tek bir süreğen eğriden meydana gelmiştir. Dolayısıyla diğer ikisine nazaran daha yalındır.

Düzlük

Anatomisinde en az kırım, büküm, eğim hareketine sahip biçim mutlak düzdür. Eğer ilke sınıflandırmaları arasında kırım köşeleri baskınlık kurmuşsa incelenen grafem mutlak ya da melez üst seviyede düzdür. Büküm sayısı artmışsa harf orta kademededir düzdür. Eğrilerin çokluğundan söz ediliyorsa morfem alt derecede düzdür yani aslında düzlüğünü kaybetmiştir. ‘M’ betimlemesi üç kırım içermektedir. Diğer sınıflardan herhangi öge ilkeye dâhil olmadığı için üst seviyede mutlak düzdür. ‘R’ imgesi ise dört büküm, bir eğim içermektedir. Orta kademededir kümelenme çoğunluğu teşkil ettiğinden harf orta sınıfta melez düzdür. ‘G’ biçiminde bir eğilme, bir bükülme mevcuttur. Eşitlik durumunda alt kademe sınıf baz alındığından dolayı harf düşük sınıfta düzdür yani düzlüğünden söz edilememektedir.

Görsel 5. Düz ve yamuk biçimler

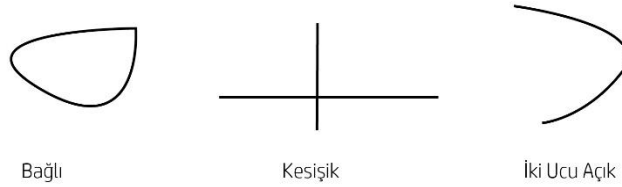
Görsel 5’te iki kapalı dışay vardır. Soldaki kare dört kırıma sahipken, sağdaki keskin yamuk dokuz kırıma sahiptir. Her ikisi mutlakdır ancak kare betimleme yamuğa kıyasla ilke özelinde 5 kırım azıyla tecessüm etmiştir. Dolayısıyla kare üst seviyede daha düzdür.

‘B’ harfi tıpkı ‘D’ gibi hem eğim hem kırım hem büküm barındırmaktadır. İlkinde beş büküm, iki eğim mevcutken ikincisinde iki büküm bir eğim vardır. İkisi de melezdür ve orta seviyede düzdür. Ancak ‘B’nin kırım, büküm, eğim toplam niceliği fazla olduğundan ‘D’ aralarındaki en düzdür. ‘I’ harfi ise ilkedeki yamuklanma derecelendirmesine ait hiçbir yönelimi taşımamaktadır. Prensipteki üç sınıftan herhangi birine dâhil edilerek düzlüğünü bozacak her hareketi dışlamıştır. Abecedeki en düz harftir. ‘O’ betisi süreğen tek bir eğim taşımaktadır bu

nedenle abecedeki en yamuk harftir. Çünkü eğiminde herhangi kesinti bulunmaz, kapallığı bozulana kadar bu davranışını devam ettirmektedir.

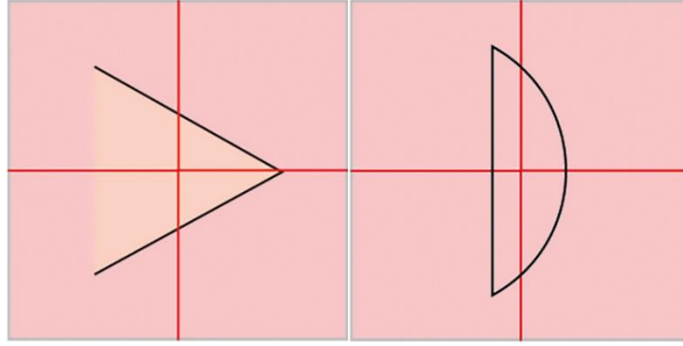
Kapalılık

Doğru parçasına uygulanan kırım, büküm, eğim işlemi doğru, eğri, parçaları yahut kapalı alanlar yaratırken buluşuk, kesişik, açık çizgi uçlarına sebebiyet vermektedir. Eğer incelenen grafemde buluşuk uçlar baskınsa biçim üst seviyede kapalı, kesişik uçlar yoğunluktaysa harf orta derece kapalı, açık uçlar göze çarpıyorsa morfem alt kademede kapalıdır. Karşılıklı doğru, eğri parçalarının uçları yalnızca ikisine müsaade edecek biçimde buluşmuşsa söz konusu durum buluşukluktur. Ancak buluşma merkezinden bir ya da birden çok, başka doğru, eğri ya da alan saçağı, sürgünü, uzantısı çıkıyorsa kesişiklik söz konusudur. İki durum gerçekleşmemiş ve doğru, eğri parçasının herhangi ucu buluşmaya yahut kesişmeye konu olmamışsa o uç için açıklıktan bahsedilir (Görsel 6).

Görsel 6. Bağlı, kesişik, iki ucu açık çizgiler

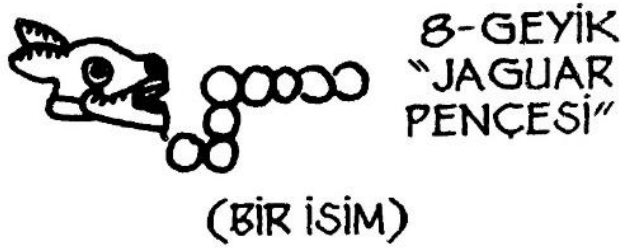
‘J’ grafemi kesişme, buluşma ifadesi yerine iki açık uç barındırmaktadır. Dolayısıyla alt sınıf baskınlıkta mutlak kapalı yani açıktır. Aynı durum ‘C’ için de geçerliliğini korumaktadır. ‘K’ betisi dört açık uç bir kesişim bölgesi barındırmaktadır. Alt kademede melez kapalıdır. Aslında ‘C’ harfinden daha açıktır ancak melez olduğundan dolayı ifadesini ortaya koyamaz ve ona nazaran kapalı kalır. Mutlak tezahürlü sınıf ağırlığı melez gerçekleşmeden üstündür. Çünkü herhangi ilkedeki baskınlığını katışıksız, doğrudan koymuştur. ‘R’ imgesi bir kesişme, bir buluşma, iki açık uca sahiptir. Alt seviyede melez kapalıdır yani açıktır.

Görsel 7. Açık ve kapalı biçimler

Görsel 7’deki iki biçim soldan sağa sırayla, alt kademe melez ve üst kademe mutlak kapalıdır. Soldaki dışarıya iki açık ucu, bir buluşmaya sahiptir. Sağ taraftaki betimleme ise iki buluşmadan meydana gelmiştir. İki parçanın uçlardan bağlanmasıyla kapalı hale sokulmuştur. Üst seviyede kapalıdır.

Latin Amerika uygarlıklarından kalan kitabeler kapalılığın geçmiş çağlarda da kullanıldığını göstermektedir. Güney Amerika’nın siyasi ve askeri bir kahramanı olan 8-Geyik Jaguar Pençesi’nin M.S. 1049 yılındaki maceralarını anlatan Cortez tarafından 1519 yılında keşfedilmiş Colomb öncesi betimlemelerde rakamları belirtmek için yan yana toplanarak dizilmiş çemberlerden faydalanılmıştır (McCloud, 1993, s. 11).

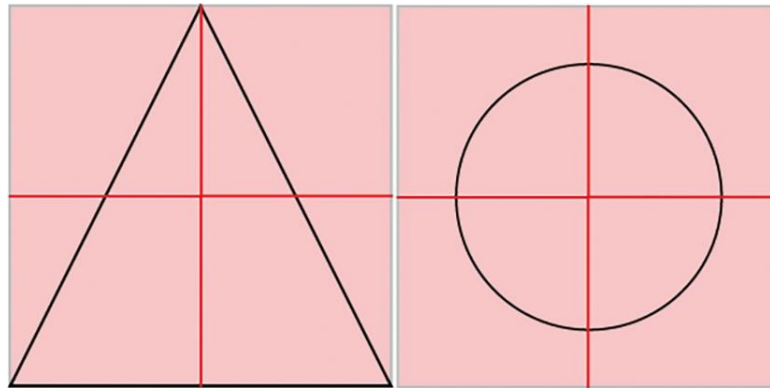
Görsel 8. Colomb öncesi dönem Amerikasına ait kitabede özel isim yazımı

Görsel 8’de ardışık 8 adet çember yedi keşişim barındırmaktadır. Bu gözlem bile biçimin açık olamayacağına işaret eder. Tasvirin kulak ve çenesinde ise doğru parçaları vardır yani aynı zamanda ilke yönünden melezdir. Toplam 13 açık uca karşılık en az 17 keşişim bölgesi mevcuttur. Sembol orta derecede kapalıdır çünkü buluşmalar görece azdır.

Yön

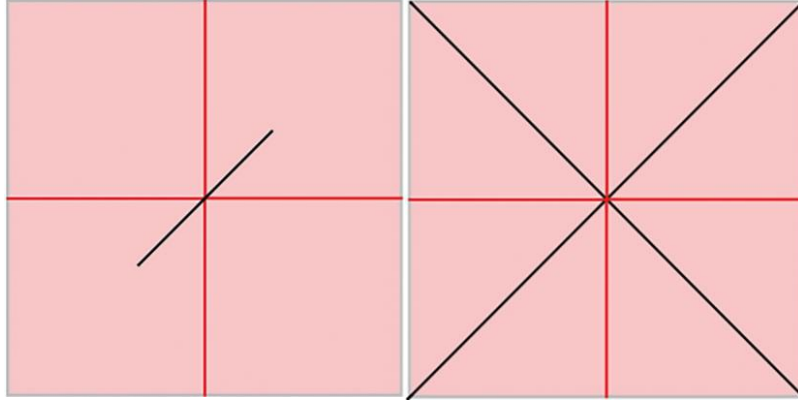
Eksen belirlerken tam, ara ve ikincil ara yönlerden faydalanılmaktadır. Yazıbilimde istikameti kuzey, güney, doğu, batı tam yönlerine bakan harfler ilkeyi üst seviyede taşımaktadır. Ara yönlere sahip grafemler ise ikinci seviyededir. Konumlandırılma ya da yapısından dolayı yöne kavuşmamış morfemler alt kademedede yöne sahiptir yani yönsüzdür. Eğer herhangi harfte yatay yahut dikey eksenler fazlalıktaysa ilke bazında üst kademededir. Çapraz, ara eksenlere yönelmiş doğru, eğri parçaları mevcutsa ele alınan grafem orta derece yönlüdür. Eksen sınıflandırmalarından ne az ikisi birbiriyle eşit sayıdaysa öteki ilkelere olduğu gibi alt kademedeki küme ağırlık kabul edilmektedir.

‘O’ harfi yapısından kaynaklanan yönsüzlük taşımaktadır. Belirgin yönere uzanmış doğru ya da eğri parçalarına sahip değildir. Kare ve üçgende ise durum değişmektedir (Görsel 9). İlkinde elbette konumlandırmaya bağlı olarak zemine dik oturtulduğu varsayılınca tam yönere bakan dört eksen, ikincisinde bir yatay iki çapraz eksen bulunmaktadır. Üçgen orta derecede melez, kare mutlak tam yönlüdür. ‘S’ imgesi yatay ekseninde iki eğri barındırır, dolayısıyla tam istikamette üst seviye yön ilkesi taşımaktadır. Fenike alfabesindeki K ve Y sesini temsil eden erken dönem grafemleri ise konumlandırmadan kaynaklı çapraz eksenlere bakan doğrulara sahiptir. ‘X’ harfi yapı gereği çapraz istikametlere bakan dört doğruya sahiptir. Orta kademedede mutlak yönlüdür.

Görsel 9. Yönlü ve yönsüz biçimler

'I' günümüz Latin abecesindeki konumlandırmasıyla mutlak üst seviyede yönlüdür. Çapraz çevrildiğinde ise orta seviyeye düşmektedir (Görsel 10).

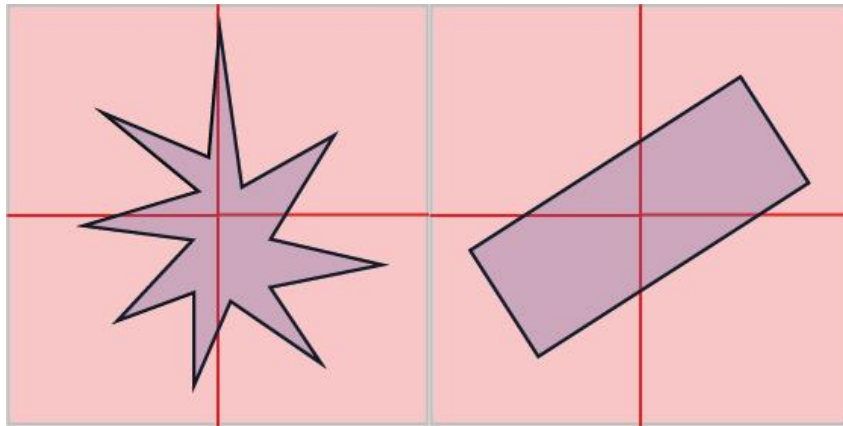

Görsel 10. Orta seviye yönlü biçimler

Keskinlik

Biçimlerdeki kırılma ve bükülmeler belirli açılarla meydana gelmektedir. Dar açiya yakın ifade değişiklikleri üst seviyede keskin, dik açiya yakın hareketler orta kademede keskin, geniş açiya yakın dönüş sergileyenler ise alt seviye keskin yani yumuşaktır.

Görsel 11'deki iki biçimden biri dikdörtgendir ve 90 derecelik açılara sahiptir.

Görsel 11. Keskin ve kör biçimler

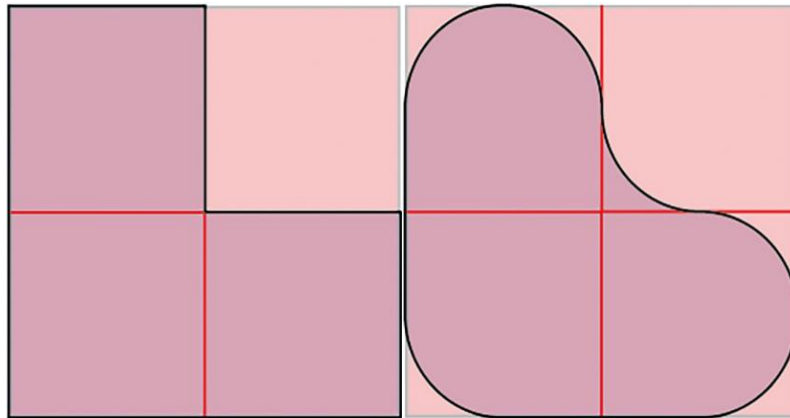
Dolayısıyla orta kademedeki keskindir. Soldaki; çizgi romanlardan aşına olunan patlama efektine benzer grafem ise 45 dereceye yakın açılardan meydana gelen kırılmalara sahiptir, üst seviye mutlak keskindir.

‘A’ harfi tepesindeki üçgenin içinde dar açılara yakın üç köşe barındırmaktadır. Alt tarafında ise 90 derece noktasına 180 derece noktasından dayalı yakın iki köşe vardır. Üçü üst seviye, ikisi orta seviye sınıfında keskinlik ilkesi özelinde toplam 5 ögesi bulunan beti üstün baskınlıkta melez keskindir. ‘M’ simgesinde üç adet 45 dereceye yakın köşe bulunmaktadır. Mutlak keskidir. Aynı durum ‘N’ ve ‘Z’ harfleri için de geçerlidir.

Sertlik

İncelenen grafemde kırılmalar yoğunluktaysa biçim üst seviyede serttir. Bükülmeler ağırlıktaysa orta kademedeki serttir. Eğriler yani yumuşak dönüşler fark edilmekteyse alt derecede sert i.e. yumuşaktır.

Görsel 12’de sert ve yumuşak iki biçim bulunmaktadır. Soldaki grafemde 6 adet kırılan köşe vardır, biçim mutlak üst kademedeki serttir. Dışa ve içe bükülmüş eğrilerden temerküz etmiş sağdaki yamukta ise 4 adet eğri mevcuttur. Yani ilkeyi alt kademedeki taşımaktadır ve mutlak yumuşaktır. ‘G’ harfi sertlik ilkesine bağlı incelendiğinde bir eğim, bir büküm üstlendiği görülmektedir. Alt kademedeki veri esas kabul edilmiştir. Grafem aşağı

Görsel 12. Sert ve yumuşak biçimler

seviye melez serttir. ‘H’ harfinde ise dört adet köşe bulunmaktadır. Tasvir üst seviyede mutlak serttir.

Kuvvetlerin Hareket Prensipleri

Yukarıda yazıbilim yaklaşımıyla tanımlanan altı ilkenin üçer baskınlık sınıfına bölünerek her birinin dikkate aldığı doğru, eğri, kapalı alan durumları açıklanmıştır. Yazının en saf parçası herhangi işleme tabi tutulmamış, kırım, büküm ve eğimden yoksun doğru çizdir. Bahsedilen halin abecedeki karşılığı ‘I’ harfidir. Bu grafemde keskinlik ve sertlikten bahsedilemez çünkü yapısında o ilkelerin sınıflarına girecek herhangi açı değişimi ifadesi bulunmamaktadır. Dolayısıyla geriye kalan yalınlık, düzlük, yön, kapalılık prensipleri kesinlikle her morfemde, düzleme çizili tasvirde mevcuttur. Söz konusu aksiyomların en alt kademede etkinlik gösterdiği yani baskınlıklarını hiç sağlamadıkları koşullarda herhangi grafem asgari düzeyde keskinlikten, düzlükten, sertlikten, yönden yoksun kalacaktır. Böylesi çizgi performansının rastgele dalgalı, karmaşık, karalamacayı andıracak ağırlıksız, homojen saçılmalar sergileyeceği aşikârdır. Yalınlık ve kapalılıktan uzaklık eklendiğinde bırakın okumayı ilk anda tanınması, algılanması, ne olduğunun anlaşılması bile güç safi yamuk kaos hatlarıyla karşılaşılacaktır. Yazıdan ziyade izi andıran lekeler algılanacaktır. Kısacası ilkeler harflerin okunaklı, yan yanayken ayrımsanır, kolay uygulanabilir yalın, dinamik, göz alıcı yapılarını dahil olduğu dile ait yazı sistemindeki fonem yükü koşullarında azami düzeyde koruyarak güçlendirmektedir. Bunu prensiplerin üst seviyedeki sınıflarını mümkün olan en mutlak tecessümleriyle harflerde var ederek başarmaktadırlar. Japon, Hint, Eski Mısır tarzının haricinde Latin alfabesinin neden dünyada en yaygın kullanılan fonogramik yazı sistemi olduğu anlaşılmıştır. Çünkü diğerlerine nazaran daha düz, keskin, sert, yönü belli, yalın, kapalı simgelere sahiptir.

Prensipleri beti üzerinde sorgulamak için bakılan harfi en yalın haliyle değerlendirmeye almak gerekmektedir. Tipografinin, dönemin üslubunun, artistik dokunuşların kattığı tüm eklentilerden arındırılarak planındaki ana kavramsal aksa, çizgisindeki saf tıne varmadan net nicel verilere ulaşılamaz. O nedenle her harf için tartışmasız

kabul edilecek ortalama kırım, eğim, bükümle sonuçlandırılmış doğru, eğri, kapalı alan düzenlemelerinden meydana getirilecek buluşuk, kesişik, açık uçlu net tasvirlerle ihtiyaç vardır. İdeal morfem morfolojisinin bilinmesi inceleme ve geliştirilme için önemlidir.

İlkelerin harflere karşı tarih boyunca takındığı tutumun yanında herhangi biçim uzamında bir araya gelmeden birbirlerine karşı doğalarından kaynaklı olumlu, olumsuz ve tarafsız yaklaşımları bulunmaktadır. Her birinin pozitif, negatif, nötr enerji yükü aralarında aktardıkları bağ kurma çeşidiyle belirlenir. Yalınlığın gerektirdiği yapısal koşullar düzlüğün meydana gelmesini beslemektedir. Yazıbilimde mümkün olan en sade grafem aynı zamanda düzdür. Sertliğin ya da keskinliğin eklenmesi o hali bozuma uğratar. Çünkü gerçekleştirmeleri için gerekli açılar kırımı, bükümü çoğaltmaktadır. Dolayısıyla yalınlık düzlüğe karşı '+' ancak sertlik ve keskinliğe karşı '-' tutum takınmaktadır. Kapalılığın temerküzü ise kısa yoldan biçimin kesişik, buluşuk uçlara ulaştırılmasını zorunlu kılar. Bu hareket yalınlığı engeller ancak belli sayıda kırımın üzerine çıkmayı men ederek bozunma derecesini sınırlar. Sürekli büküm, kırım, eğim türemesi kapanmayı ötelemektedir. Sakıncalı halin devam etmemesi için hemen kapanma davranışı en fazla üç kırımla işleme konur. Yalınlık prensibi açısından ne tamamen zararlı ne tümünden faydalı insiyaktaki tutum kapalılığa karşı '0' (nötr) tutum takınmasına neden olmuştur. Yön bağlamında incelendiğinde; yalın ve düz biçim eksenini tartışmasız belli doğru parçasına denktir. Eksen kendiliğinden yapıda ortaya çıkmıştır. Herhangi bozulma istikametinin netliğini ortadan kaldırarak yönü tayin etmeyi zorlaştırır. Yani yön ile yalınlık ilkesi pozitif bağıntıya sahiptir. Genel manzarada yalınlık bünyesinde iki '+', iki '-', bir '0' yük taşımaktadır. Herhangi artı yahut eksi tutuma meyil vermemiş dengede kalmıştır. Agresif, kontrol altına alınması gereken değil uyumlu, koşullara göre alt, üst, orta sınıf arasında geçiş yapmaya müsait olumlayıcı ilkeler arasındadır. Kapalılık aksiyomunu yukarıdaki gibi diğerlerine karşı takındığı davranış tetkikine sokunca durum yalınlığa benzer çıkmaktadır. Altı ilkede yalnızca bahsi geçen ikisi olumlayıcı, dengede, durgun özelliktedir. Geriye kalan keskinlik, sertlik, düzlük, yön prensipleri üç '-', iki '+' enerjisiyle harfin yapısında baskınlığına izin verilmemesi, eğer üst sınıftaysa diğer üç agresif ilkenin de üst sınıfta olması gerekliliğini koşut kılan yapıdadır. Çünkü dördünden en az birinin eşitliği bozarak diğerlerinin

altında ya da üstünde kademeyle morfemde teecessüm edişi geriye kalanların gerekli karşı baskı görmeden negatif varlıklarını sirayet ettirmesine yol açar. Bu durum yazı sisteminin işlevini aksatan sonuçlar doğurmaktadır. Sertliği az ancak keskinliği fazla biçim eğim, büküm ifadelerini çoğaltarak grafemi yamukluğa sürükleyecektir.

Yazıbilimin Temel Kuvvetleri

Tasarım İlkeleri ve Yazıbilim Kuvvetlerinin Ayrıldığı Noktalar

Gestalt kuramı sosyal psikoloji, nöro psikoloji, optik ve algıyla ilgili yönlendirmeler sunmaktadır. Grafemlerin çizgi kavramıyla şekillenen biçimlerini açıklamamaktadır. Öznede işleyen optik, algı, psikoloji mekanizmasını çözümlemekte, kompozisyonları belirlenen tasarım ilkelerine göre ideale yakın konumlandırmaya çabalamaktadır. Ancak dışayın taşıdığı kavramsal durumun hangi ilkeleri barındırdığını açıklamamaktadır. Gestalt kuramı optik ve psikolojik algı gereklerinin görüntünün ideal iletimi için tasarım üzerinde uygulanmasıyla ilgiliyken, grafem aksiyomları çoklu kombinasyonlar içinde ayırmsanma ve uygulanma zorunluluğu olan çizgi birimlerin kavram inşası ve doğru tanımlanmasıyla ilgilidir. “Gestalt kuramına göre bütün, parçaların toplamından farklı bir anlam ifade eder ve birey, bütünü parçalarına ayırıştırarak değil, bütünlük içinde algılar. Gestaltçılar bütünün parçalarından ziyade kendisiyle ilgilenirler.” (Erdal, 2020). Yazıbilimde ise doğru, eğri, kapalı alan parçaları ve buluşuk, kesişik, açık uçlara neden olacak geometrik düzenleniş ana çıkış noktasıdır. Genel algıdan ziyade parçaların önemi söz konusudur. Tasarım ilkeleriyle, kompozisyon gerekleriyle, estetikle, semiyolojiyle, sosyal psikolojiyle ortak yaratılan betimlemenin yazı özeline geçişindeki geometrisiyle ilgilenmektedir.

Yazının bildirişim görevini gerçekleştiren kullanımdaki harflerin, istenilen çizgi yapı özelliklerini bünyelerinde barındırdığı için günümüze ulaştığı düşünülmektedir. Bu özelliklerin altı başlık altında analiz edilerek keşfedilmesi, yazının daha iyi anlaşılmasını ve öngörülmesini sağlayacaktır. Başlıklar boyut, doku, leke, perspektif, renk gibi forma dair tasarım öğelerini dışarıda bırakacak şekilde belirlenmek zorundadır. Çünkü grafemleri

meydana getiren tek öge çizgidir. Form değil plandır. Süs değil konudur. Malzeme değil zihindir. Yazı görüntüsü değil, yazı ideasıdır.

Yazı sistemlerinde süregelen seçimde etki eden güçlerin özellikleri ve etki dereceleri nelerdir, harflerdeki değişimler hangi yazıbilim aksiyomlarına dayanmaktadır? Bu gibi sorular harflerin çözümlenmesini sağlayacak metodoloji ve terminoloji geliştirme çabalarını güdülemektedir. Abecelerin yapıtaşları olan grafemler binlerce yıllık tarihlerinde medeniyetler tarafından yaratılarak, takas edilerek, üzerlerine farklı fonematikler yüklenerek çeşitlendirilmiş, elenmiş ve kullanılmıştır. “Varlığını sürdürmeyi başaran yazı bu gücü en yalın, soyutlanmış semboller ya da göstergeler oluşundan ve de sonsuz seçenekli yeniden düzenlenebilir olmasından alır.” (Sarıkavak, 2006, s. 80). Düzenlemeler ise yalınlık, keskinlik, düzlük, sertlik, kapalılık, yön ilkelerinin harflere içkin yükselmeleri doğrultusunda gerçekleşmektedir.

Kuvvetleri Değerlendirme ve Harfler Üzerinde İnceleme Yöntemi

Yukarıda açıklandığı üzere ilkelerin genel eğilimi her birinin üst sınıfta harfe sirayetini sağlamak yönündedir. Altı ilkenin yazı sisteminin fonem yükü koşullarına göre imkân verilen en üst baskınlık derecesinde bulunması yazının kabiliyetini arttırmaktadır. Sadece yalınlık ve kapalılık ilkesi olumlu karakterleriyle diğer dördünün aksine alt kademelere rıza göstermektedir. Tüm aksiyomların çıktısını herhangi harf üzerinden alınca söz konusu biçimin bulunuşuna dair olumlu ya da olumsuz nicel verilere apaçık ulaşılmaktadır. Bu bilgiler onun yazıdaki işlevinin niteliğini, fonogramik abecede varlığını sürdürmeye yeterliliğini diğerlerine kıyasla anlamaya yaramaktadır.

‘B’ harfi yalınlık ilkesinde iki doğru parçası, iki eğri, iki kapalı alan barındırmaktadır. Eşitlik durumunda alt kademenin esas kabul edilmesi koşuluna göre harf melez alt kademe yalındır. Yani yalın değildir.

Düzlük ilkesi özelinde beş büküm, iki eğime sahiptir. Orta kademe melez düzdür.

Keskinlik ilkesi bazında doksan dereceye yakın dört, kırk beşe yakın bir büküm barındırmaktadır. Orta kademe melez keskindir.

Sertlik ilkesine göre ise beş bükümü, iki eğimi vardır. Orta kademede melez serttir.

Yön ilkesinde iki doğru, iki eğri dikey istikamettedir. Prensibi üst seviyedeki baskınlığında mutlak taşımaktadır

Kapalılık ilkesinde açık uca rastlanmamaktadır. Ancak iki buluşma bir keşişim alanı mevcuttur. Yani üst kademede melez kapalıdır.

Yukarıdaki değerlendirmeler harfi en yalın, ideal biçimiyle ele alarak yapılmıştır. Buna göre 'B' harfi üst üste iki dış bükey yay ve onları kapatan iki doğru parçasından oluşmaktadır.

Her keşişim, buluşum eyleminde gerçekleşme alanının çevresine saçılan doğru, eğri, kapalı alan parçaları tek başlarına öge olarak kabul edilmektedir.

Değerlendirilen harfte orta kademelerin ağırlığı teşkil etmesiyle bir ilkeyi alt kademede taşıması uygunluğunu örselemektedir. Fakat alt kademedeki ilke yalınlık olduğundan kabul edilmesini mümkün kılmıştır. Çünkü keskinlik, düzlük, sertlik, yön prensipleri aksine durgun, ayak uyduran, olumlayıcı yapıdadır. Ayrıca melez aksiyom tecessümlerinin ağırlığı yazı kalitesini azaltan ikincil etkendir. İlkelerin neredeyse hepsi kademelerindeki güdüyü tek kademede doğrudan, saf gerçekleştirmemektedir. Bu durum ifade gücünü azaltmaktadır.

'A' harfi yalınlık ilkesi açısından değerlendirildiğinde 5 doğru parçası, bir kapalı alanı vardır. Niceliği 'B' harfi ile aynıdır ancak üst kademedeki doğrular ağırlığı teşkil ettiğinden daha yalındır. Prensip bazında üst kademede melezdir.

Düzlük prensibinde yaklaşıncı beş kırım göze çarpmaktadır. Nicelik yönünden 'B' harfinden daha az ögeye sahiptir. Bu nedenle ondan düz ve sadece üst sınıf kümesini barındırması açısından mutlaklıdır.

Keskinlik ilkesi bazında tepesindeki üçgenin içinde 45 dereceye yakın üç, altta ise 90 derece yakın iki köşesi mevcuttur. 'B' harfinden daha keskin ve melezdir.

Sertlik perspektifinden incelendiğinde beş kırımı bulunmaktadır. Sadece üst sınıfı içerir yani mutlaklıdır. 'B' morfeminden daha serttir.

Yön ilkesinde çapraza, ara yönler bakan dört, yataya bakan bir doğru parçasını üstlenmiştir. Orta kademedeki melez yönlüdür.

Kapalılık ilkesinde ise iki kesişime, bir buluşmaya, iki açık uca sahiptir. Açık uç niceliğindeki baskınlığı esas kabul edilerek alt kademedeki melez kapalı konumlanmaktadır.

Değerlendirilen harf yalınlık, düzlük, keskinlik, sertlik ilkelerinde üstündür. Yön ve kapalılıkta ise geri kalmıştır. Ancak başarılı olduğu ilkelerin niceliği başarısız olduklarına göre fazla bulunduğu yazı sisteminde uzun süre kalma, üstlendiği işlevi başarıyla yerine getirme olasılığı ve kabiliyeti 'B' harfinden çoktur.

Aksiyomların kendi içlerinde değerlendirilmesi bozan dört olumlayan iki ilkenin bulunduğunu ortaya koymuştur. Harfler özelinde tetkik edilmesi bahsi geçen grafemin yazıdaki başarısını yukarıdaki yöntem uygulanınca net verilerle anlaşılır kılmaktadır.

Sonuç ve Tartışma

	YALINLIK	KESKİNLİK	SERTLİK	YÖN	DÜZLÜK	KAPALILIK
YALINLIK		-	-	+	+	∅
KESKİNLİK	-		+	-	-	+
SERTLİK	-	+		-	-	+
YÖN	+	-	-		+	-
DÜZLÜK	+	-	-	+		-
KAPALILIK	∅	+	+	-	-	

Görsel 13. Abece Kuvvetleri Karşılıklı Etki Tablosu

Yukarıdaki tabloda (Görsel 13) altı ilkenin birbirlerine karşı etkilerinden kaynaklı yükledikleri değerlerin gösterimi yerleştirilmiştir. Her birinin ötekilerden gelen toplamda beş pozitif, negatif ya da nötr yük dağılımından mütevellit tecessüm varyasyonu bulunmaktadır. Bu yüklerin niceliği ve niteliği ilkenin tek başına baskınken bozan mı yoksa olumlayıcı tavırda mı harfe sirayet ettiğini göstermektedir. Negatif ağırlıklı herhangi ilkenin kontrolsüz bulunuşu imgeyi yazım esnasında kabiliyetsiz kılmaktadır. Keskinlik, sertlik, düzlük ve yön ikişer artışa sahipken üçer eksi yükü barındırmaktadırlar. Genel eğilimleri bozmaya teşnedir. Birisinin diğerlerine nazaran alt kademede bulunuşu dengeli baskınlığı yok ederek işaretin harflik mütakabiliyetinde erozyona sebebiyet vermektedir. İkincil kalite kıstasında yazı sisteminin fonem yükü engellemediği takdirde ötekiler baskınlık sınıflarında mutlak tecessümdeyken diğerinin melez temerküz etmesi morfemin ifade gücünü azaltmaktadır.

Yalnlık ve kapalılık ilkesi ise ikişer artı, ikişer eksi ve birer nötr yükü bünyelerinde taşımaktadırlar. Olumsuzluğa, bozuma dair herhangi eğilimleri yoktur. Dengede varlıkları alt ya da üst kademede melez yahut mutlak sınıf baskınlıklarını göz ardı edilir kılmaktadır. Bahsi geçen altı ilkelerin kendiliklerinden birbirlerine ve uzamında toplandıkları harfe karşı yaklaşımları anlatıldığı gibi gerçekleşmektedir. Hepsi basiretlerini grafemde görelî arttırmak isterler ancak bazıları için bu durum sakıncalıyken diğersleri için değildir. Genel manada ise prensiplerin sınıflarını yükseltmesi harfle yapıcı tesir etmektedir. ‘A’ ve ‘B’ harflerinin yazıbilim kuramına göre yukarıdaki kıyaslanmasında somut göstergeler mevcuttur.

Araştırmada fonogramik sistemdeki yazıların barındırdığı harf dolayısıyla yazı aksiyomları tespit edilmiş, özellikleri ve davranışları açıklanmıştır. Etki dereceleri üç kademede sınıflandırılarak varlıklarına dair çoğunlukla Latin simgeleri üzerinden nicel veriler elde edilmiştir. Söz konusu prensiplerin üst seviyede bulunuşu abecenin işlerliği için başattır. Diğers yandan bahsi geçen dört bozan ilkede denge grafemler özelinde sağlanırsa morfemin taşıdığı ifade güçlenir. Eğer her ilkedeki sınıf kümelenmesi mutlak tecessüm etmişse bu güçlenmeye daha fazla katkı sağlanacaktır.

Harfler temelde grafem olmalarına rağmen grafemolojinin aksine çoğunlukla tipografi, grafoloji, epigrafi, paleografi, yazı sistemleri bilimi, semiyoloji, ortografi dalları tarafından ele alınmaktadır. Bu durumun yazıyı grafem ilkeleriyle beraber tanımlamayı ve kendi ereğiyle anlamayı zorlaştırdığı görülmüştür. Tasarım ve kompozisyon ilkeleri, Gestalt kuramı gibi görünüre dair yaklaşımların Won’un belirttiği üzere aslında kavram olan çizgiyi (Wong, 1994) yazı özelinde tanımlamakta ve ideasını araştırmakta eksik kaldığı çalışmada ortaya konmuştur. Yazıbilimde optik yerine geometrik veriler söz konusudur. Sonrasında ilkeler tespit edilip tanımlanarak alana uzak dayanaksız çıkarımları kısıtlayacak ölçüm metodu belirlenmiş, harfler üzerinden ilişkilendirilerek örneklerle aktarılmıştır. Herhangi abecenin zamanda ve mekânda işlerliğini sürdürebilmesi için harflere içkin ideaya uygun hareket ettiği gerçeği göz önüne serilerek morfemlerin daha doğru ele alınmasının gerekliliği aktarılmıştır. Yazıbilimin gelişmesine katkı sağlayacağı umulan araştırma, konuyu aydınlığa kavuşturup bitirmek yerine, yeni buluşlara, kuramlara yol açılmasını sağlamla meşbudur.

Kaynakça

- Ambrose, G., & Harris, P. (2012). *Tipografinin temelleri*. (B. Bayrak, Çev.) Literatür Yayıncılık.
- Ankara Üniversitesi. (tarih yok). *Form çağrışımları ve kompozisyon*. [https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/139882/mod_resource/content/1/3.%20h%20afta-dönüştürüldü.pdf](https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/139882/mod_resource/content/1/3.%20h%20afta-d%C3%96n%C3%9cst%C3%9cr%C3%9cl%C3%9cd%C3%9c.pdf) adresinden 25 Ocak 2023 tarihinde alınmıştır.
- Becer, E. (2019). *İletişim ve grafik tasarım*. Dost Yayınevi.
- Clauson, S. G. (2012). Türk "Runik" Alfabesinin kökeni. D. Apaydın (Çev.). *Dil Araştırmaları*, 11(11), 163-183.
- Erdal, G. (2020). Ambalaj tasarımında Gestalt Prensipleri. *Uluslararası İnsan ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 4(4), 32-39.
- Heskett, J. (2002). *Design: A very short introduction*. Oxford.
- Lidwell, W., Holden, K., & Butler, J. (2003). *Universal principles of design*. Rockport.
- McCloud, S. (2021). *Çizgi romanı anlamak* (4. Baskı). (E. Yavuz, Dü., & C. Ülgen, Çev.). Sırtlan Kitap.
- Meggs, P. B., & Purvis, A. (2006). *Meggs' history of graphic design*. Wiley.
- Altmann, G., Fengxiang, F. (Ed.). (2008). *Analyses of script*. (1. Baskı). Mouton de Gruyter.
- Rock, I., & Palmer, S. (1990). The legacy of Gestalt Psychology. *Scientific American*, 263(6), 84-91.
- Sarıkavak, N. K. (2006). Grafik bölümünde yazı ve tipografi eğitimi. *Sanat Dergisi*, (9), 80-98.
- Turgut, E. (1989). *Temel eğitimde öğretilen el yazısı karakterlerinin önemi ve bir el yazısı karakteri üzerine deneme* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Wong, W. (1994). *Principles of form and design*. Wiley&Sons.

Görsel Kaynakça

Görsel 1. Friedl, F., Ott, N., Stein, B. (1998). Typo (1. Baskı). Könemann, s. 66.

Görsel 2. Meggs, P. B., Purvis, A. W. (2006). Meggs' history of graphic design (4. Baskı). Wiley, s. 5.

Görsel 3. Meggs, P. B., Purvis, A.W. (2006). Meggs' history of graphic design (4. Baskı). Wiley, s. 8.

Görsel 8. McCloud, S. (2021). Görünmez sanat çizgi romanı anlamak. (4. Baskı). Sırtlan, s. 11.

Görsel 4-7, 9-13. Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yazarların Katkı Oranı Beyanı

Makale tek yazarlı olup; amaç, kapsam, yöntem ve sonuç araştırma, uygulama, tartışmaları tamamen Yunus Pandur'a aittir.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Yazıbilim çalışmalarım esnasındaki özgürleştirici tutumuyla yersiz akademik sınırları sorgulamamı ve gerektiğinde aşmamı sağlayan danışmanım Prof. Erol Turgut'a teşekkür ederim. Diğer yandan desteğini hep hissettiğim annem Nurgül Şahinler'e, çalışma sürecimin zorluklarını aşmamda tüm olanakları ve hoşgörüsüyle yanımda duran sevgilim Hazal Sarıyıldız'a sevgi ve minnetlerimi sunarım.

Çatışma Beyanı

Herhangi çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Etik Bildirim

Söz konusu kuramsal çalışmada etik kurul kararı ihtiyacı doğuracak herhangi deney ya da uygulama yapılmamıştır.

BALKANFİLA KAPSAMINDA DÜZENLENEN ULUSLARARASI ORGANİZASYONLAR: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Serkan AYCİL¹ ORCID: 0000-0002-3540-5548

Öz

Balkanfila organizasyonlarını odağına alan bu çalışma ile 1966-2007 yılları arasında Türkiye’de tedavüle çıkartılan Balkanfila konulu filatelik nesnelerin belirlenmesi ve değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma esasına dayanan bu çalışma veri toplama yöntemlerinden biri olan belge tarama (doküman analizi) yaklaşımı üzerinden iletilemiştir. Çalışmanın kurgusu ise doküman olarak değerlendirilen yazılı belgeler ve görsel içerikler üzerinden oluşturulmaya çalışılmıştır. İçerik oluşturulurken kullanılan referansların orijinal (birincil) kaynaklar olmasına ayrıca dikkat edilmiştir. Doküman analizi ve görsel araştırmanın bir arada kullanıldığı bu çalışmada öncelikle Balkanfila konulu kaynaklar taranmış sonrasında elde edilen bilgi ve belgeler Balkanfila kurumsal web adresindeki içeriklerle karşılaştırılmıştır. Bilgilerdeki yeknesaklık sağlandıktan sonra özgün bir içerik oluşturulmaya çalışılmıştır. Doküman analizi; dergi, kitap, bülten ve kurumsal yayınlar üzerinden oluşturulurken, görsel içerik ise Balkanfila organizasyonları kapsamında 1966-2007 yılları arasında Türkiye’de tedavüle çıkartılan Balkanfila II., Balkanfila IV., Balkanfila VIII. ve Balkanfila XIV. konulu filatelik nesnelere üzerinden oluşturulmaya çalışılmıştır. Çalışma kapsamında pulhane web sitesi üzerinden filatelik incelemeler yapılmış ve ilgili yıllar arasını kapsayan 4 farklı emisyon konusu üzerinde toplam 8 adet posta pulu ile 3 adet anma bloku, 4 adet ilk gün zarfı ve 1 adet maksimum kart tespit edilmiştir. Devam eden süreçte ise Balkanfila organizasyonları başlığı dikkate alınarak çalışmanın göstergebilimsel analizi yapılmaya çalışılmıştır. Sonuç olarak sergi, organizasyon ve fuar olgusunun kitleler arasındaki ilişkiler üzerinde doğrudan etkili olduğu ve farklı ulusları bir araya getiren bu tür etkinliklerin iktisadi faaliyetlerin yanı sıra sosyokültürel ve politik ilişkiler üzerinde belirleyiciliği olduğu çıkarımında bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: *Sergi, Organizasyon, Balkanfila, Balkanmax, Filateli.*

İntihal-Plagiarizm/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/pub/otuzyedisanat>

Copyright © Published by Kastamonu University, Since 2023 - Kastamonu

¹ Muhasebe Tetkik, İstanbul PTT Bölge Başmüdürlüğü, Muhasebe ve Finans Müdürlüğü, Mizan-Bilanço Birimi, sserkan.aycil@gmail.com

INTERNATIONAL ORGANIZATIONS ORGANIZED WITHIN THE SCOPE OF BALKANFILA: THE CASE OF TURKEY

Serkan AYCİL¹ ORCID: 0000-0002-3540-5548

Abstract

With this study, which focuses on Balkanfila organizations, it is aimed to determine and evaluate the Balkanfila-themed philatelic objects put into circulation in Turkey between 1966-2007. This study, which is based on qualitative research, has been advanced through the document scanning (document analysis) approach, which is one of the data collection methods. The fiction of the study has been tried to be created through written documents and visual contents, which are considered as documents. Care has been taken to ensure that the references used while creating the content are original (primary) sources. In this study, in which document analysis and visual research were used together, the sources on Balkanfila were scanned first. Afterwards, the information and documents obtained were compared with the contents of the Balkanfila corporate website. After ensuring the uniformity in the information, an original content was tried to be created. document analysis; Through magazines, books, bulletins and corporate publications, the visual content is Balkanfila II., Balkanfila IV., Balkanfila VIII., which were put into circulation in Turkey between 1966-2007 within the scope of Balkanfila organizations. and Balkanfila XIV themed philatelic objects. Within the scope of the study, philatelic examinations were made on the Pulhane website and a total of 8 postage stamps, 3 commemorative blocks, 4 first day envelopes and 1 maximum card were determined on 4 different emission subjects covering the relevant years. In the ongoing process, the semiotic analysis of the study was tried to be made by taking into account the title of Balkanfila organizations. As a result, it has been deduced that the phenomenon of exhibition, organization and fair has a direct impact on the relations between the masses and that such activities that bring different nations together have a decisive influence on socio-cultural and political relations as well as.

Keywords: *Exhibition, Organization, Balkanfila, Balkanmax, Philately.*

¹ Accounting Inspection, Istanbul PTT Regional Directorate, Accounting and Finance Department, Trial Balance-Financial Statement Unit, sserkan.aycil@gmail.com

Giriş

Bulgaristan Filatelistler Birliği'nin 1965'te Balkanfila adlı bir filateli sergisi düzenlemeye karar vermesiyle birlikte bugün on dokuzuncusu planlanan girişimlerin ilki gerçekleşmiştir (Serbia, 2022, s. 31). Balkan Filateli Federasyonları tarafından büyük bir coşkuyla karşılanan bu karar aynı zamanda Balkan ülkelerindeki bütün koleksiyonerlerin katılımına da açıktı. Düzenlenen organizasyonun beklentileri karşılanması üzerine sonraki süreçte dönüşümlü olarak etkinliklere devam edilmesi kararı alınmıştır (Balkanfila, t.y.). Balkanfila organizasyonunun daimi katılımcıları ise Arnavutluk, Bosna Hersek, Bulgaristan, Hırvatistan, Karadağ, Kıbrıs, Kuzey Makedonya, Moldova, Romanya, Sırbistan, Slovenya, Türkiye ve Yunanistan olarak belirlenmiştir (Pirc, 2022, s. 18). Buna göre, bütün ülkelere sıra gelecek biçimde iki yılda bir farklı bir şehirde sergi düzenlenmesi konusunda mutabakata varılmıştır (Balkanfila, t.y.). Balkanfila organizasyonları 1991 yılına kadar düzenli olarak düzenlenmiştir. Bölgede yaşanan siyasi istikrarsızlıklar ve organizasyonların ekonomik olup olmadığı konusundaki tereddütler nedeniyle organizasyonlara bir süre ara verilmiştir (Pereira, 2007, s. 78). 16 yıl aradan sonra 2007'de Türkiye Filateli Federasyonu'nun başarılı girişimleri neticesinde Balkanfila XIV. organizasyonu bu kez İstanbul'da gerçekleşmiştir (Balkanfila, t.y.). 2016'da düzenlenen Balkanfila XVIII. organizasyonu sonrasındaki ilk etkinliğin 2020'de Bükreş'te yapılması planlanmaktaydı. Ancak pandemi sürecinin araya girmesiyle birlikte organizasyonlara süresiz ara verildiği açıklanmıştır (Pirc, 2022, s. 18). Bugün on dokuzuncusu planlanan organizasyonun ise 12-14 Ekim tarihleri arasında Belgrad'da yapılacağı açıklanmıştır. Filatelistler arasındaki dostluğu geliştirme ve dayanışmayı arttırma amacını taşıyan Uluslararası Filateli Fuarı BALKANFILA XIX. organizasyonuna Arnavutluk, Bosna Hersek, Bulgaristan, Hırvatistan, Kuzey Makedonya, Moldova, Karadağ, Romanya, Sırbistan, Slovenya, Türkiye ve Yunanistan katılımcı sıfatıyla, Kıbrıs ve Macaristan ise davetli olarak katılacaktır. Popüler sınıfların tamamını içeren organizasyonda geleneksel filatelinin yanısıra tematik filateli, posta tarihi, aerofilateli, astrofilateli ve kartpostal gibi kategorilerde yarışmalar düzenlenecektir. Ayrıca organizasyonun lojistik ve mali desteği de Sırp Postası Pošta Srbije tarafından karşılanacaktır (Serbia, 2022, s. 31).

Yöntem

Nitel araştırma esasına dayanan bu çalışma, veri toplama yöntemlerinden biri olan belge tarama (doküman analizi) yaklaşımı üzerinden ilerletilmiştir. Doküman analizi, araştırmaya konu belgelerin, sistemli olarak tetkikini öngören bir veri toplama metodudur (Kıral, 2020, s. 173). Bu metoda göre öncelikle olgu hakkında bilgiler içeren yazılı belgeler incelenir, devamında fotoğraf, biyografi ve film benzeri görsel belirleyiciler üzerinden analizler gerçekleştirilerek anlamlı çıkarımlarda bulunulur (Wach ve Ward, 2013; Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 39). Bu çalışmanın kurgusu oluşturulurken öncelikle; Balkanfila organizasyonları kapsamına dâhil olan filatelik tasarımlarla ilgili belge taraması yapılmış, devamında literatürdeki içerik ile örtüşecek biçimde konu görsel uyumunun sağlanmasına dikkat edilmiştir.

Amaç ve Önem

Balkanfila organizasyonlarını odağına alan bu çalışma ile 1966-2007 yılları arasında Türkiye’de tedavüle çıkartılan Balkanfila konulu filatelik nesnelerin belirlenmesi ve değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Balkanfila organizasyonlarını sanatsal bütünlük içerisinde değerlendirmeye çalışan bu araştırmanın önemli bir araştırma unsuru olarak ortaya çıkacağı ve sonraki süreçte oluşturulacak çalışmalara öncü olacağı düşünülmektedir.

Veri Toplama Yöntemi

Çalışmanın kurgusu doküman olarak değerlendirilen yazılı belgeler ve görsel içerikler üzerinden oluşturulmaya çalışılmıştır. İçerik oluşturulurken kullanılan referansların orijinal (birincil) kaynaklar olmasına ayrıca dikkat edilmiştir.

Veri Toplanma Süreci

Doküman analizi ve görsel araştırmanın bir arada kullanıldığı bu çalışmada öncelikle Balkanfila konulu kaynaklar taranmış, sonrasında elde edilen bilgi ve belgeler Balkanfila

kurumsal web adresindeki <http://balkanfila.eu/pag/members.php> içeriklerle karşılaştırılmıştır. Bilgilerdeki yeknesaklık sağlandıktan sonra da özgün bir içerik oluşturulmaya çalışılmıştır. Doküman analizi; dergi, kitap, bülten ve kurumsal yayınlar üzerinden oluşturulurken görsel içerik ise Balkanfila organizasyonları kapsamında 1966-2007 yılları arasında Türkiye’de tedavüle çıkartılan Balkanfila II., Balkanfila IV., Balkanfila VIII. ve Balkanfila XIV. konulu filatelik nesnelere üzerinden oluşturulmaya çalışılmıştır.

Tablo 1. 1966-2007 Yılları Arasında Tedavüle Çıkartılan Balkanfila Konulu Filatelik Tasarımlar

Emisyonun Konusu	Basım Yılı	Seri Sayısı	Serideki Pul Sayısı	Pulların Baskı Sayısı	İlk Gün Zarfı Sayısı	Maksimum Kart Sayısı
Balkanfila II. Organizasyonu	1966	1.	3	1.000.000	1	-
		2.	1	150.000		
Balkanfila IV. Organizasyonu	1973	1.	2	400.000	1	-
		2.	1	1.000.000		
Balkanfila VIII. Organizasyonu	1981	1.	1	2.010.000	1	1
		2.	2’li Blok	500.000		
Balkanfila XIV. Organizasyonu	2007	1.	4’lü Blok	100.000	1	-
		2.	4’lüBlok	5.000		
			Dantelsiz			

Kaynak: Pulhane, 1966a; Pulhane, 1966b; Pulhane, 1973a; Pulhane, 1981b; Pulhane, 2007

Verilerin Analizi

Bu araştırmadaki veriler, göstergebilim yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Şiir, roman ve öykü gibi yazınsal türlerle birlikte siyasi söylemlerin çözümlemesinde kullanılan göstergebilim, aynı zamanda resim, heykel ve fotoğraf gibi belirtke ve dizgelere de uyarlanabilmektedir (Altınbüken, 2014’ten aktaran Civelek ve Türkay, 2020, s. 779). Bu çalışmada kullanılan filatelik nesnelere öncelikle konu-görsel uyumuna göre sıralanmış sonrasında her bir filatelik nesne müstakil olarak tema, içerik, çizgi, renk, tonlama, motif ve dizayn açısından incelemeye tabi tutulmuştur.

Bulgular

Doküman analizi ve görsel içerik üzerinden oluşturulan bu çalışma kapsamında, pulhane web sitesi üzerinden incelemelerde bulunulmuş ve 1966-2007 yılları arasını kapsayan 4 farklı emisyon konusu üzerinde toplam 8 adet posta pulu ile 3 adet anma bloku, 4 adet ilk gün zarfı ve 1 adet maksimum karta ulaşılmıştır. Devam eden süreçte Balkanfila organizasyonları başlığı dikkate alınarak çalışmanın göstergebilimsel analizi yapılmaya çalışılmıştır.

Tablo 2. 1965-2016 Yılları Arasında Düzenlenen Balkanfila Konulu Organizasyonlar

Yıllar	Sergi	Ülke	Şehir	Tarihler	Katılan Ülke Sayısı
2016	XVIII.	Arnavutluk	Tiran	5 - 9 Mayıs	11
2014	XVII.	Bulgaristan	Vidin	5 - 7 Nisan	9
2012	XVI.	Slovenya	Maribor	24 - 27 Mayıs	8
2010	XV.	Bulgaristan	Filibe	28 - 31 Ekim	10
2007	XIV.	Türkiye	İstanbul	28 Ekim - 3 Kasım	9
1991	XIII.	Romanya	Bacau	20-25 Eylül	7
1989	XII.	Yunanistan	Selanik	30 Eylül - 8 Ekim	5
1987	XI.	Yugoslavya	Yeni Sad	19-26 Eylül	4
1985	X.	Bulgaristan	Vratza	29 Kasım - 6 Aralık	5
1983	IX.	Romanya	Bükreş	17-21 Aralık	6
1981	VIII.	Türkiye	İstanbul	8-16 Ağustos	6
1979	VII.	Yunanistan	Atina	24-30 Kasım	6
1977	VI.	Yugoslavya	Belgrad	24-30 Ekim	5
1975	V.	Bulgaristan	Sofya	27 Eylül - 5 Ekim	5
1973	IV.	Türkiye	İzmir	26 Ekim - 5 Kasım	6
1971	III.	Romanya	Bükreş	27 Mayıs - 5 Haziran	5
1966	II.	Türkiye	İstanbul	3-11 Eylül	6
1965	I.	Bulgaristan	Varna	7-15 Ağustos	6

Kaynak: Balkanfila, 2016, s. 39

Tablo 2’de 1965-2016 yılları arasında düzenlenen Balkanfila organizasyonlarının tamamı, katılan ülke sayısı ile birlikte sunulmuştur. Buna göre Balkanfila organizasyonlarının ilk süreçte düzenli bir biçimde organize edildiği, hatta 1971-1991 yılları arasında ise önceden kararlaştırılan 2 yılda bir düzenlenme kuralına harfiyen uyulduğu görülmektedir. Ancak 1991 ve 2016 yıllarından sonraki verilere bakıldığında mevcut kararlılığın esnetildiği ve organizasyonlara uzunca süre ara verildiği anlaşılmaktadır.

Tablo 3. 1983-2002 Yılları Arasında Düzenlenen Balkanmax Fuarları

Yıllar	Sergi	Ülke	Şehir	Tarihler	Katılan Ülke Sayısı	Türkiye’nin Katıldığı Organizasyonlar
2002	VI.	Bulgaristan	Plevne	8-12 Mayıs	6	1
1997	V.	Romanya	Cluj	27-30 Haziran	4	0
1995	IV.	Yunanistan	Atina	19-24 Haziran	5	0
1992	III.	Bulgaristan	Dimitrovgrad	30 Ekim-8 Kasım	4	0
1986	II.	Romanya	Braşov	28 Eylül-30 Ekim	4	0
1983	I.	Yunanistan	Atina	23-27 Nisan	3	0

Kaynak: Balkanfila, 2016, s. 39

Tablo 3’te Balkan coğrafyasında Balkanfila organizasyonlarına ek olarak bir de Balkanmax Fuarlarının açıldığı görülmektedir. İlki 1983’te gerçekleşen fuarların sonuncusu olan 6. fuar ise 2002’de gerçekleşmiştir. Sınırlı sayıda ülkenin katılım gösterdiği fuarların sadece sonuncusuna Türkiye diğer 5 ülke ile birlikte katılım sağlamıştır.

Balkanfila II. Organizasyonu

Türkiye’nin ev sahipliğinde gerçekleşen Balkanfila II. Sergisi 3-11.09.1966 tarihleri arasında İstanbul Galatasaray Lisesi Salonlarında açılmıştır. Damgalı pul, pul çiçeği, pul paravanı ve Balkan haritasının kompozisyon olarak kullanıldığı bu ilk sergide ayrıca Bulgaristan, Romanya, Yugoslavya, Yunanistan ve Türkiye günleri için özel metinler içeren damga örnekleri de kullanılmıştır (Pulhane, 1966a; Pulhane, 1966b).

Görsel 1’de 03.09.1966’da tedavüle çıkartılan ve *BALKANFİLA II Balkan Ülkeleri Pul Sergisi* konulu çalışmayı oluşturan 3 serilik anma pullarından birine yer verilmiştir. Baskı sayısı 200.000 olan pullar 50’li tabakalar halinde; 1.000.000 adet *0,50 kuruş*, 500.000 adet *0,60 kuruş* ve 200.000 adet *0,75 kuruş* olacak biçimde bastırılmıştır. Ofset baskı yöntemi kullanılarak baskıya çıkartılan pulların grafik tasarımcıları ise Bader Kocamanoğlu, Burhan Özak ve Turhan Damlacı’dır (Pulhane, 1966a). Yatay bir formata sahip olan bu tasarımda damgalı pul kompozisyonu tema olarak kullanılmıştır. Haki zemin üzerine yerleştirilen vişneçürüğü renkli pul şablonunun iptali, flam uygulamasıyla sağlanmıştır. İptal damgası olarak kullanılan baskının daire halkasına *Balkanfila II Sergisi*, içerisine ise *İstanbul-66* ifadeleri yerleştirilmiştir. İllüstratif öğelerin etkin olarak kullanıldığı bu tasarımın alt kısmına büyük harflerle *Türkiye Cumhuriyeti Postaları* ifadesi, hemen üstündeki satırın sağına pulun değer ibaresi, degradeli bir biçimde hâki renk tonundan beyaz renk tonuna dönüşen alt kısımdaki marj alanına ise pulun künyesi konumlandırılmıştır.

Görsel 1. Damgalı Pul Kompozisyonu 36x26 mm, (Pulhane, 1966a)

Görsel 2’de 03.09.1966’da tedavüle çıkartılan ve *BALKANFİLA II Balkan Ülkeleri Pul Sergisi* konulu çalışmayı oluşturan 3 serilik anma pullarından ikincisine yer verilmiştir. Yatay bir kompozisyona sahip olan ve sarı bir zemin üzerine kurgulanan bu tasarımda sol kısma sekiz puldan oluşan bir *pul çiçeği kompozisyonu*, sağ kısma *Balkanfila II Sergisi* ifadesi, hemen altındaki sola alt kısma büyük harflerle *Türkiye Cumhuriyeti Postaları* ibaresi, sağ kısma ise pulun

değer ifadesi yerleştirilmiştir. Pulun künyesini gösteren metin ise alt kısımda kalan marj alanına konumlandırılmıştır.

Görsel 2. Pul Çiçeği Kompozisyonu 36x26 mm, (Pulhane, 1966a)

Görsel 3'te 03.09.1966'da tedavüle çıkartılan ve *BALKANFİLA II Balkan Ülkeleri Pul Sergisi* konulu çalışmayı oluşturan 3 serilik anma pullarından sonuncusuna yer verilmiştir. Yatay bir kompozisyona sahip olan bu tasarımda altın orana *pul paravanı kompozisyonu* konumlandırılmıştır. Yeşil zemin üzerine yerleştirilen ve dört puldan oluşan şeridin her bir parçasına bir kelime gelecek biçimde *Balkan-Fila-II-Sergisi* ifadesi işlenmiştir. Işığın geliş açısı, ön yüzü diyagonal olarak görececek biçimde sağ üstten ayarlandığı için 1. ve 3. pulların 1/4'ü, 2. ve 4. pulların ise tamamı gölgeli olarak tasvir edilmiştir. İllüstratif öğelerin etkin olarak kullanıldığı bu tasarımın üst kısmına büyük harflerle *Türkiye Cumhuriyeti Postaları* ifadesi, hemen altındaki satırın sağına ise pulun değer ibaresi yerleştirilmiştir. Pulun künyesini gösteren metin ise alt kısımda kalan marj alanına konumlandırılmıştır.

Görsel 3. Pul Paravani Temalı Tasarım 36x26 mm, (Pulhane, 1966a)

Görsel 4'te 03.09.1966'da tedavüle çıkartılan ve *BALKANFİLA II Balkan Ülkeleri Pul Sergisi* konulu çalışmayı oluşturan tek değerli dantelsiz pullu anma bloku serisindeki pula yer verilmiştir. Baskı sayısı 150.000 olan pullar ofset baskı yöntemiyle dört renkli olarak bastırılmıştır (Pulhane, 1966b). Yatay bir kompozisyona sahip olan bu tasarımda altın orana *Balkan Haritası* kompozisyonu konumlandırılmıştır. Vişneçürüğü rengindeki bir zemin üzerine beyaz renkli bir boya ile çizilen Balkan haritası, koyulaştırılan bir renk tonu ile belirgin hale getirilmiştir. Türkiye'nin haritadaki görünürlüğü için üzerinde *İstanbul 66* yazılı sarı renkli bir pul şablonu kullanılmış ve mavi çerçevesiyle yakınlaştırmaya çalışılmıştır. Renkli alanın üst kısmına büyük harflerle *Türkiye Cumhuriyeti Postaları* ifadesi, hemen altındaki satırın sağına ise pulun değer ibaresi yerleştirilmiştir. Organizasyonun vurgusunu arttırmak için sol alt kısımdaki sarı zemin üzerine *Balkanfila II Sergisi* ifadesi işlenmiştir. Pulun künyesini gösteren metin ise alt kısımda kalan marj alanına konumlandırılmış ve tasarımın çevresi açık sarı renkli bir çerçeve yardımıyla belirginleştirilmiştir.

Görsel 4. Balkan Haritası kompozisyonu 75x50 mm, (Pulhane, 1966b)

Görsel 5'te 03.09.1966'da tedavüle çıkartılan ve *Balkanfila II* konulu çalışmayı oluşturan 1,85 ETL bedelli bir ilk gün zarfı ile ilk gün damgasına yer verilmiştir. İlgili tarihte dolaşıma çıkartılan ilk gün zarfı *Kamer Pul Evi* tarafından hazırlanmıştır. Ayrıca 1953-1980 yılları arasında, PTT haricinde birçok firma tarafından da ilk gün zarfları hazırlanmıştır (Fotokart, 1966; Pulhane, 1966a).

Görsel 5. Balkanfila II Konulu İlk Gün Zarfı ile İlk Gün Damgası, (Fotokart, 1966)

Balkanfila IV. Organizasyonu

Türkiye'nin ev sahipliğinde gerçekleşen Balkanfila IV. Sergisi 26.10-5.11.1973 tarihleri arasında İzmir Fuar alanındaki Benelüks Pavyonu'ndaki sergi alanında açılmıştır. İzmir Posta Merkezi tarafından organize edilen sergiye Türkiye'nin yanı sıra Arnavutluk, Bulgaristan, Romanya, Yugoslavya ve Yunanistan katılmıştır (Balkanfila, t.y.; Philatelic News, 1973, s. 24).

Görsel 6'da 26.09.1973'te tedavüle çıkartılan ve *BALKANFİLA IV Balkan Ülkeleri Pul Sergisi-İzmir 1973* konulu çalışmayı oluşturan 2 serilik anma pullarından birine yer verilmiştir. Baskı sayısı 400.000 olan pullar 50'li tabakalar halinde bastırılmıştır. Ofset baskı yöntemi kullanılarak baskıya çıkartılan pulların grafik tasarımını Sümer Mumcu yapmıştır (Pulhane, 1973a). Dikey bir formata sahip olan bu tasarımda dairesel bir pencere motifi kullanılmıştır. Mor zemin üzerine yerleştirilen açıklığa denizde seyreden bir gemi, İzmir Saat Kulesi ve güneş motifi eklenmiştir. İllüstratif öğelerin etkin olarak kullanıldığı bu tasarımın üst kısmına büyük harflerle *Türkiye Cumhuriyeti* ifadesi, hemen sağına aşağıdan yukarıya doğru dikey bir biçimde *Balkanfila IV* tümcesi, sağ alt kısma pulun değeri, sol alt kısma *posta* ibaresi, alt kısımdaki marj alanına ise pulun künyesi konumlandırılmıştır.

Görsel 6. Balkanfila IV İzmir 26x36 mm, (Pulhane, 1973a)

Görsel 7’de 26.09.1973’te tedavüle çıkartılan ve *BALKANFİLA IV Balkan Ülkeleri Pul Sergisi-İzmir 1973* konulu çalışmayı oluşturan 2 serilik anma pullarından diğerine yer verilmiştir. Dikey bir formata sahip olan bu tasarımda *Balkanfila* ifadesi dairesel olarak tasarımın üst kısmındaki $\frac{3}{4}$ ’lük alana gelecek biçimde yerleştirilmiştir. Bordo zemin üzerine yerleştirilen *Balkanfila* ifadesindeki her bir harf yine ardışık olarak koyu ve açık mavi renk tonuna boyanmıştır. Sembollere yer verilmeyen bu tasarımın sağ üst kısmına pulun değeri, sol alt kısımda kalan $\frac{1}{2}$ ‘lik alana aşağıdan yukarıya doğru dikey bir biçimde *posta* ifadesi, sol alt kısma büyük harflerle *Türkiye Cumhuriyeti* ibaresi, sağ alt kısma ise doğrudan 4 rakamı yerleştirilmiştir. Ayrıca alt kısımdaki marj alanına kırmızı renklerle pulun künyesi ve yıl ifadesi yazılmıştır.

Görsel 7. Balkanfila 4 26x36 mm, (Pulhane, 1973a)

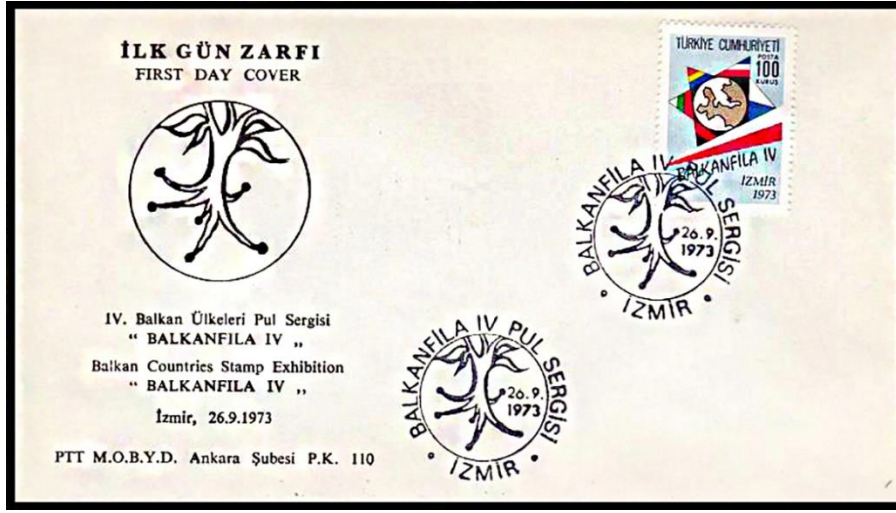
Görsel 8’de 26.09.1973’te tedavüle çıkartılan ve *BALKANFİLA IV Balkan Ülkeleri Pul Sergisi-İzmir 1973 Tanıtım Pulu* konulu çalışmayı oluşturan 1 adet pula yer verilmiştir. Baskı sayısı 1.000.000 olan bu pul 50’li tabakalar halinde bastırılmıştır. Ofset baskı yöntemi kullanılarak baskıya çıkartılan pulun grafik tasarımını Sümer Mumcu yapmıştır (Pulhane, 1973b). Dikey bir formata sahip olan bu tasarımda altın orana içerisinde İzmir haritası bulunan renkli bir yıldız motifi yerleştirilmiştir. Açık mavi zemin üzerine yerleştirilen açıklığın üst kısmına büyük harflerle *Türkiye Cumhuriyeti* ifadesi, hemen altındaki satırın sağına pulun değeri, yıldızlı şeridin

altına *Balkanfila IV* ibaresi, sağ alt kısma kalan alana *İzmir 1973* tümcesi, alt kısımdaki marj alanına ise pulun künyesi konumlandırılmıştır.

Görsel 8. Balkanfila IV Tanıtım Pulu 26x36 mm, (Pulhane, 1973b)

Görsel 9’da 26.09.1973’te tedavüle çıkartılan ve *Balkanfila IV* konulu çalışmayı oluşturan 1,00 ETL bedelli bir ilk gün zarfı ile ilk gün damgasına yer verilmiştir. İlgili tarihte dolaşıma çıkartılan ilk gün zarfları *PTT Meslek Okulları Birliği Yardımlaşma Derneği*’nin *Ankara Şubesi* tarafından hazırlanmıştır. Ayrıca 1953-1980 yılları arasında, PTT dışındaki birçok firmanın ilk gün zarfları hazırlattığı biliniyordu. Ancak 1980 yılı itibarıyla PTT mevcut uygulamaya kısıtlama getirmiş ve artık tasarımlarda kendi logosunu kullanmaya başlamıştır (Pulhane, 1973b).

Görsel 9. Balkanfila IV Konulu İlk Gün Zarfı ile İlk Gün Damgası, (Pulhane, 1973b)

Balkanfila VIII. Organizasyonu

Türkiye'nin ev sahipliğinde gerçekleşen *Balkanfila VIII. Sergisi* 08-16.08.1981 tarihleri arasında İstanbul'da açılmıştır. Sergiye Türkiye'nin yanı sıra Arnavutluk, Bulgaristan, Romanya, Yugoslavya ve Yunanistan katılmıştır (Balkanfila, t.y).

Görsel 10'da 01.01.1981'de tedavüle çıkartılan ve *BALKANFİLA VIII Pul Sergisi Tanıtım Pulu* konulu çalışmayı oluşturan 1 adet pula yer verilmiştir. Baskı sayısı 2.010.000 olan bu pul 100'lük tabakalar halinde bastırılmıştır. Ofset baskı yöntemi kullanılarak baskıya çıkartılan pulun grafik tasarımını Abdullah Taşçı yapmıştır (Pulhane, 1981a). Yatay bir formata sahip olan bu tasarımda altın orana *Atatürk silueti* ve *100. Yıl* ifadesi hemen üstüne ise *zeytin dalı* motifi yerleştirilmiştir. Koyu kırmızı bir zemin üzerine yerleştirilen açıklığın sol üst kısmına *posta* ifadesi, sağına pulun değeri, alt kısma ise *Atatürk (1881-1938)* ifadesi yerleştirilmiştir. Sol alt kısımdaki marj alanına dikey olarak aşağıdan yukarıya doğru kırmızı renklerle *Türkiye Cumhuriyeti* ifadesi, alt kısımdaki marj alanına pulun künyesi ve yıl ibaresi, sağ kısımdaki marj alanına ise dikey olarak yukarıdan aşağıya doğru *BALKANFİLA VIII* tümcesi konumlandırılmıştır.

Görsel 10. Balkanfile VIII Tanıtım Pulu 41x26 mm, (Pulhane, 1981a)

Görsel 11’de 01.01.1981’de tedavüle çıkartılan ve *Atatürk’ün Doğumunun 100. Yılı- Balkanfile VIII Pul Sergisi* konulu çalışmayı oluşturan 2’li anma blokuna yer verilmiştir. Baskı sayısı 500.000 olan bu pul, 2 puldan oluşan bir seri halinde bastırılmıştır. Ofset baskı yöntemi kullanılarak baskıya çıkartılan bu pulun grafik tasarımcısı açıklanmamıştır (Pulhane, 1981b). Yatay bir formata sahip olan bu tasarımda altın orana *Yurtta Sulh Cihanda Sulh* ifadesi yerleştirilmiştir. Soldaki pulda Atatürk’ün sağ profilden bir betimlemesi doğrudan kullanılmış iken sağdaki pulda ise kökleriyle İstanbul’u Balkan ülkelerinin başkentlerine bağlayan bir zeytin ağacı motifi kullanılmıştır.

Görsel 11. Balkanfile VIII Pul Sergisi 104x81 mm, (Pulhane, 1981b)

Görsel 12’de 1981’de tedavüle çıkartılan ve *Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılı-Balkanfila VIII Pul Sergisi* konulu çalışmayı oluşturan 105,00 ETL bedelli bir ilk gün zarfı ile ilk gün damgasına yer verilmiştir. İlgili tarihte dolaşıma çıkartılan zarflarda PTT logosunu kullanılmaya başlanmıştır (Pulhane, 1981b).

Görsel 12. Balkanfila VIII Pul Sergisi Konulu İlk Gün Zarfı ile İlk Gün Damgası, (Pulhane, 1981b)

Görsel 13’te 08.08.1981’de tedavüle çıkartılan ve *Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılı-Balkanfila VIII Pul Sergisi* konulu çalışmayı oluşturan bir maksimum karta yer verilmiştir (Pulhane, 1981b). Görsel 11’de yer alan 2’li anma blokundaki zeytin ağacı motifi bu tasarımda hem pul hem de görsel olarak kullanılmıştır.

Görsel 13. Balkanfila VIII Pul Sergisi Konulu Maksimum Kartlar 148x105 mm, (Pulhane, 1981b)

Balkanfila XIV. Organizasyonu

Türkiye'nin dördüncü defa ev sahipliğini yaptığı *Balkanfila XIV. Sergisi* 16 yıl aradan sonra 28.10-03.11.2007 tarihleri arasında *İstanbul TÜYAP Fuar ve Kongre Merkezi*'nde açılmıştır (Pereira, 2007, s. 78). Balkan ülkeleri arasındaki dostluğu, barışı ve işbirliğini güzel sanatlar üzerinden geliştirmeyi amaçlayan bu sergiye Türkiye'nin yanı sıra Arnavutluk, Bulgaristan, Bosna Hersek, Hırvatistan, Karadağ, Makedonya, Sırbistan, Slovenya, Romanya ve Yunanistan katılmıştır (Balkanfila, t.y.; Pulhane, 2007).

Görsel 14'te 28.10.2007'da tedavüle çıkarılan ve *BALKANFİLA XIV Pul Sergisi* konulu çalışmayı oluşturan 4 değerli dantelli anma blokuna yer verilmiştir. Baskı sayısı 100.000 olan pullar 0,60 kuruş, 0,70 kuruş 0,85 kuruş ve 1,00 YTL bedelli olacak biçimde bastırılmıştır. Ofset baskı yöntemi kullanılarak baskıya çıkarılan pulların tükeninceye kadar dolaşımda kalmaları sağlanmıştır (Pulhane, 2007). Lale motifinin ağırlıklı olarak kullanıldığı bir zemin üzerine kurgulanan bu tasarımda İstanbul ile özdeşleşen ve kentin tarihi ve kültürel yönünü ön plana çıkartan eserlere yer verilmiştir. Sırasıyla 0,60 kuruşluk pulda *Süleymaniye Camii* ve *Galata Kulesi*, 0,70 kuruşluk pulda *Sultan Ahmet Camii* ve *Ayasofya-i Kebîr Câmî-i Şerîfi*, 0,80 kuruşluk

pulda *Rumeli Hisarı* ve *lale motifi*, 1,00 YTL bedelli pulda ise *Boğaziçi Köprüsü*'nün görsel olarak kullanıldığı görülmektedir.

Görsel 14. Balkanfila XIV Pul Sergisi Anma Bloku 116x86 mm, (Pulhane, 2007)

Görsel 15'te 28.10.2007'da tedavüle çıkartılan ve *BALKANFILA XIV Pul Sergisi* konulu çalışmayı oluşturan 4 adet dantelsiz anma blokuna yer verilmiştir. Baskı sayısı 5.000 olan pullar 0,60 kuruş, 0,70 kuruş 0,85 kuruş ve 1,00 YTL bedelli olup kesildikten sonra kullanıma hazır olacak biçimde bastırılmıştır. Ofset baskı yöntemi kullanılarak baskıya çıkartılan her iki pulun grafik tasarımcısı ise Bülent Ateş'tir (Pulhane, 2007).

Yatay bir formata sahip olan bu tasarımdaki $\frac{1}{3}$ 'lük alana *dünya küresi* ve içerisine *Ayyıldız* sembolü bulunan bir *Türkiye haritası* konumlandırılmıştır. Kürenin üzerindeki köprü, toplumları birbirine bağlamada kullanılan bir nesne olarak ön plana çıkartılırken, haritanın ortasından Balkanlara doğru uçan güvercin sembolü ise hem kültürlerarası kurulan iletişimi arttırmakta hem de Balkan toplumları arasında geliştirilen barışı sembolize etmektedir. Beyaz iz ile belirgin hale getirilen bayraklar ise *Balkanfila* üyesi olan her bir ülkeyi temsil etmektedir.

Görsel 15. Balkanfila XIV Pul Sergisi Seri Numaralı Dantelsiz Anma Bloku 116x86 mm, (Pulhane, 2007)

Görsel 16’da 28.10.2007’da tedavüle çıkartılan ve *BALKANFİLA XIV Pul Sergisi* konulu çalışmayı oluşturan 3,35 YTL bedelli bir ilk gün zarfı ile ilk gün damgasına yer verilmiştir (Pulhane, 2007). Yatay bir formata sahip olan bu tasarımın sağ üst kısmına *Balkanfila XIV Pul Sergisi* anısına bastırılan dantelli anma bloku, soluna ise kırmızı renk tonuyla belirginleştirilen Balkan haritası ve gagasında zeytin dalı taşıyan bir güvercin betimlemesi yerleştirilmiştir.

Görsel 16. Balkanfila XIV Pul Sergisi Konulu İlk Gün Zarfı ile İlk Gün Damgası 210x140 mm, (Pulhane, 2007)

Tartışma ve Sonuç

Sergi, organizasyon ve fuar olgusu, insanoğlunun ihtiyaç duyduğu fiziksel ve duygusal gereksinimlerin önemli bir kısmının karşılandığı ve bu sayede daha sağlıklı ve sosyal bireyler olarak yaşamalarının sağlandığı etkileşim alanları olarak var olmaya devam etmektedir.

Yerel pazarlar ve takas mekânları olarak ortaya çıkan ilk sergilerin, ticaretin gelişmesiyle birlikte yerellikten uzaklaştığı ve özellikle kervanların uğrak yerleri olan liman ve kervansaraylarda yoğunluk kazandığı bilinmektedir. Bu sayede giderek gelişen sergiler, 19. yüzyılın ortalarından itibaren uluslararası bir nitelik kazanmaya başlamıştır (Işıklı ve Balkan, 2008'den aktaran Sönmez, 2015, s. 290). Günümüzde iktisadi faaliyetlerin yanı sıra sosyokültürel ve politik ilişkilerin şekli ve devamlılığı üzerinde belirleyiciliği bulunan bu tür organizasyonların gerek sınırlı kullanıcıları gerekse geniş kitleleri etkilemede önemli bir araç olarak değerlendirildiği söylenebilir.

Kitleler arası etkileşimin kaynaşma alanı olarak görülen sergiler, aynı zamanda Türkiye'nin tanıtımı açısından da oldukça önemli roller üstlenmektedir. Bilindiği üzere Türkiye gerek ulusal gerekse uluslararası alanda organize edilen birçok etkinliğe ya doğrudan ev sahipliği yapmakta ya da üyesi olduğu kuruluşlarla birlikte planlanan organizasyonlarda katılımcı sıfatıyla yer almaktadır. Balkanfila organizasyonları veya Balkanmax Fuarları da uluslararası ölçekli organizasyonlardan yalnızca birini oluşturmaktadır. Her ne kadar Türkiye'nin Balkanmax Fuarlarının sonucusuna katıldığı biliniyor olsa da daha geniş ölçekli olan ve 12 üyesi bulunan Balkanfila organizasyonlarının 4'üne ev sahipliği yaptığı diğerlerine de katılımcı olarak iştirak ettiği bilinmektedir.

Balkanfila çatısı altında bir araya gelen filateli federasyonlarının aldığı, Balkanfila organizasyonlarının iki yılda bir farklı bir ülkede düzenlenmesi yönündeki kararı, Balkan coğrafyasındaki farklı ulusları bir araya getiren önemli bir etkinlik olarak ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda kurulan yakın ilişkiler, ulus olarak birbirlerinden farklı olan ancak o kadar da birbirlerine benzeyen akraba toplulukları arasındaki dostluğu pekiştirmekte ve bu toplulukların alışveriş alışkanlıkları üzerinde duygusal etkiler oluşturmaktadır. Bu nedenle Balkanfila

organizasyonları sadece ekonomi tabanlı bir faaliyetler bütünü olarak yorumlanmamalıdır. Çünkü toplumsal ilişkiler üzerinde doğrudan belirleyiciliği bulunan bu ve benzer organizasyonların sonraki süreçte kurulması düşünülen kültürel, sportif ve sanatsal faaliyetlerin yönü ve seyri üzerinde bağlayıcılığı bulunmaktadır.

Kaynakça

- Balkanfila. (t.y.). *Balkanfila fuarları*. Erişim tarihi: 20.02.2023, <http://balkanfila.eu/pag/history.php>
- Balkanfila. (2016). *5-9 Mayıs, Tiran ulusal sanat galerisi*. Erişim tarihi: 20.02.2023, https://www.shksh.al/pdf/Balkanfila_2016_Revista.pdf
- Civelek, M. ve Türkyay, O. (2020). Göstergibilimin kuramsal açıdan incelenmesine yönelik bir araştırma. *Alanya Akademik Bakış*, 4(3), 771-787. doi.org/10.29023/alanyaakademik.683974
- Fotokart. (1966). *1966 Balkanfila posta pulu sergisi FDC*. Erişim tarihi: 20.02.2023, <https://www.fotokart.shop/urun/1966-balkanfila-posta-pulu-sergisi-fdc-106612/>
- Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- Pereira, P. V. (Ed.). (2007, Haziran). Balkanfila XIV pul sergisi yaklaşırken Ekim 28-3 Kasım 2007. *Fepa News*, 2(11), 78-79.
- Philatelic News. (1973, Eylül 30). *The Romania News Agency*, (11), 24. <https://www.google.com.tr/books/edition/Romania/qKURQEgyOfMC?hl=tr&gbpv=1&dq=Philatelic+News.+Romania+News+Agency&pg=RA8-PP5&printsec=frontcover>
- Pirc, I. (2022). News from the Balkanfila working group. *Fepa News*, 2 (40), 18. https://www.postoveznamky.sk/files/FEPA_News_40_January_2022.pdf
- Pulhane. (1966a). *Balkanfila II Balkan ülkeleri pul sergisi*. Erişim tarihi: 18.02.2023, <https://www.pulhane.com/KatalogSayfalari/k196609.html>
- Pulhane. (1966b). *Balkanfila II Balkan ülkeleri pul sergisi bloğu*. Erişim tarihi: 18.02.2023, <https://www.pulhane.com/KatalogSayfalari/k196610.html>
- Pulhane. (1973a). *Balkanfila IV-Balkan ülkeleri pul sergisi-İzmir 1973*. Erişim tarihi: 24.02.2023, <https://www.pulhane.com/KatalogSayfalari/k197313.html>
- Pulhane. (1973b). *Balkanfila IV-Balkan ülkeleri pul sergisi-İzmir 1973 tanıtım pulu*. Erişim tarihi: 20.02.2023, <https://www.pulhane.com/KatalogSayfalari/k197311.html>
- Pulhane. (1981a). *Balkanfila VIII pul sergisi tanıtım pulu*. Erişim tarihi: 24.02.2023, <https://www.pulhane.com/KatalogSayfalari/k198101.html>

- Pulhane. (1981b). *Atatürk'ün doğumunun 100. yılı-Balkanfila VIII pul sergisi*. Erişim tarihi: 20.02.2023, <https://www.pulhane.com/KatalogSayfalari/k198113.html>
- Pulhane. (2007). *Balkanfila XIV pul sergisi*. Erişim tarihi: 20.02.2023, <https://www.pulhane.com/KatalogSayfalari/k200718.html>
- Serbia, V. M. (2022, Aralık). Balkanfila XIX. *Flash Fedaration Internactionale de Philatelie*, (134), 31. <https://www.f-i-p.ch/wp-content/uploads/FLASH-134-FInal2.pdf>
- Sönmez, C. (2015). Yarının Dünyası'nda Türkiye: 1939 New York dünya sergisi. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 15(31), 289-332. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cttad/issue/25537/269405>
- Wach, E. ve Ward, R. (2013, Ağustos 1). Learning about qualitative document analysis. Erişim tarihi: 12.04.2023, <https://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/handle/20.500.12413/2989>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

Yazarların Katkı Oranı Beyanı

Makale tek yazarlı olduğundan katkı oranı %100 yazara aittir.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Makalenin yazımında herhangi bir kurum, kuruluş ya da kişiden destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı

Makale ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla yaşanabilecek herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Etik Bildirim

Bu makale, sanat ve edebiyat türünde olduğu için etik kurul kararı gerektirmemektedir.

Otuzyedinci Sanat ve Tasarım Dergisi

gstf@kastamonu.edu.tr

Kastamonu Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Dekanlığı
Kuzeykent Yerleşkesi Kuzeykent Mah. Orgeneral Atilla Paşa Cad.
Merkez/KASTAMONU